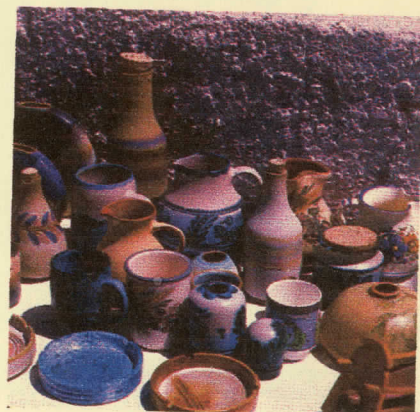

ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

ΠΟΥ ΧΑΝΟΝΤΑΙ
ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

2. Třída Anežka

Γ' ΤΑΞΗ – ΣΧ. ΕΤΟΣ 2001-02

1. Αργυροπούλου Αγγελίνα
2. Καλτσίδου Μαριάννα
3. Καψάλη Σοφία
4. Κοέν Ευθυμία
5. Μαστοροπούλου Μαρία
6. Μπράμο-Σάρα Ολυμπία
7. Νούσια Μελάνη
8. Παναγιωτίδου Αναστασία
9. Παπαστεργίου Πανδώρα
10. Ρίζου Μαρία-Ελένη
11. Στολτίδου Ευδοκία
12. Τζιούκα Αθανασία
13. Τσαγκαλίδου Μαρία
14. Αδάμ Νικόλαος
15. Ευσταθιάδης Σταύρος
16. Κουτσογιάννης Μιχαήλ
17. Μητρέγκας Στέργιος
18. Παντίλη Αναστάς
19. Ποτονός Δημήτριος
20. Ταϊγανίδης Θεόδωρος
21. Τιγγινάγκας Αλέξανδρος
22. Χαζνατάρης Στέργιος

Δασκάλα – Λιλιοπούλου Ανθή

Δ' ΤΑΞΗ - ΣΧ. ΕΤΟΣ 2001-02

1. Αποστολίδης Κων/νος
2. Βιντσάνι Διονύσιος
3. Θωμαδάκης Πολύκαρπος
4. Κουϊμτσόγλου Κων/νος
5. Οικονόμου Αλέξανδρος
6. Παπανώτας Αριστείδης
7. Πιστοφίδης Ιωάννης
8. Σγούρος Δημήτριος
9. Σπανός Αδάμ
10. Τόπης Δημήτριος
11. Τροχόπουλος Αντώνιος
12. Τσαρτσαρής Αντώνιος
13. Τσολοζίδης Λάζαρος
14. Ευθυμιάδου Μυρσίνη
15. Κουϊμτσόγλου Ελένη
16. Μπαλή Μαριλένα
17. Παπαδοπούλου Μαριαλένα
18. Πραπαβέση Ευστρατία
19. Τάστιμηρ Σοφία
20. Ροζή Ανθή
21. Τσέλα Κωνσταντία

Δασκάλα - Νούρη Μαρία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα παραδοσιακά επαγγέλματα της Βέροιας

Ένα ταπεινό συλλογικό έργο των μαθητών και των δασκάλων. Δεν φιλοδόξησε τόσο κατά τη σύλληψή του, όσο και κατά την υλοποίησή του, ν' αποτελέσει μία ακαδημαϊκή ή τουλάχιστον ιστορική έρευνα και δε φιλοδοξεί να ενταχθεί ούτε ως υποτυπώδης τέτοια.

Αυτή είναι μία εργασία άσκησης, στη μνήμη, συγκρότησης και ανασύστασης της μνήμης μέσα στο πεδίο το ίδιο, όπου αυτή η ίδια ανασυντάσσεται μέσα από την αχλύ του παρελθόντος και προσπαθεί εναγωνίως να επιβιώσει στο σήμερα, ως ασχολία, ως τρόπος ζωής, ως τρόπος σκέψης, ως μοντέλο οικονομικό, ως φιλοσοφία και στάση ζωής, απέναντι και μέσα σ' έναν κόσμο που μεταβάλλεται μέσα στη δύνη της παγκοσμιοποίησης, στη δύνη της ταχύτητας του κόσμου της πληροφορίας και της εικόνας.

Θα μπορούσαμε με τους μαθητές να οργανώσουμε ένα ευρύτερο και βαθύτερο πεδίο σε στοιχεία και υλικό. Δεν το επιδιώξαμε, καθώς στόχος μας ήταν οι μαθητές μας, ενώ εκινούντο μέσα στο πεδίο της έρευνας και της αναζήτησης, να νιώσουν περισσότερο, να αισθανθούν, να φαντασιώσουν, ν' αναπτύξουν αισθητικές αξίες και προσλαμβάνουσες, ως

ταξιδιώτες σ' έναν κόσμο που υπήρχε και υπάρχει και ήταν ανυποψίαστος σ' αυτούς.

Μέσα από τα υλικά, τις φόρμες, τα σχήματα, τις οσμές, τους απλούς και ευθείς τρόπους, τους ήχους, τους θορύβους και την ιδιαίτερη ατμόσφαιρα στα πεδία της έρευνας που ήταν το εργαστήριο του σαμαρά, του πεταλωτή, του λυράρη, του μυλωνά, του αγγειοπλάστη, της υφάντρας, του μπαταντζή, του τσαγκάρη, του γανωτή αναδύθηκε ένας ολόκληρος κόσμος στέρεος, άγνωστος μα νοσταλγικός για τους μαθητές. Ένας κόσμος για τον οποίο ο χώρος που τον φιλοξενούσε έμοιαζε τόπος ευλογημένος και ο χρόνος με τον οποίο εκινείτο πρόβαλε παραμυθένιος.

Ένας κόσμος με μια άλλη αισθητική, με άλλες αξίες, με άλλους κώδικες. Ένας κόσμος όπου το μεράκι, η φιλοπονία, η υπομονή, η ταπεινοφροσύνη και ευσέβεια, η πίστη στο Θεό, ο σεβασμός στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, όριζαν ένα πρότυπο ζωής στις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου, παρά στις επίπλαστες.

Πιστεύουμε και ευχόμαστε κατά την εργασία αυτή πετύχαμε έστω το ελάχιστο σαν εκπαιδευτική διαδικασία. Δηλαδή το να δόθηκε η δυνατότητα στους μαθητές ν' αναπτύξουν προσλαμβάνουσες και ευαισθησίες μέσα από μία αισθητική διάφορη από εκείνη που βιώνουν καθημερινά.

Ευχόμαστε να έχουν όντως αποκομίσει έστω υποτυπώδη κριτήρια με τα οποία να μπορούν ν' αρχίσουν να κρίνουν το χθες

και το σήμερα, κριτήρια για να μπορούν να επιλέξουν και να οργανώσουν το αύριο.

Αποφασίσαμε να συνεργαστούμε αυτή τη σχολική χρονιά οι τάξεις της Γ' και Δ' και να ασχληθούμε για ένα χρονικό διάστημα, οργανώνοντας ένα μικρό project, με το θέμα: *Για επαγγέλματα που χάνονται ή και χάθηκαν.*

Η αφορμή και η επιλογή του θέματος πάρθηκε από το μάθημα της Γλώσσας.

Ο τραγικός (ποίημα) Γ' τάξη

Ο μεθυμένος μιλωνάς (Ζ. Παπαντωνίου) Δ' τάξη

Στα μουσεία λαϊκής τέχνης (Α' τάξη)

Χρησιμοποιήσαμε και θεματικές ενότητες από τα μαθήματα της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ιστορίας, των Μαθηματικών, των Θρησκευτικών και Τεχνικών και στην χώρας εργασίας χρησιμοποιήσαμε τη σχολική τάξη, το κτίριο κι εργαστήριο που επισκεφθήκαμε.

Η πορεία της εργασίας οργανώθηκε διαφορετικά απ' ότι η καθημερινή εργασία, γι' αυτό και τα παιδιά ένιωθαν μεγάλη χαρά.

Το πρώτο στάδιο της εργασίας ήταν η συζήτηση μέσα στην τάξη και κατόπιν η αναζήτηση πληροφοριών από τη Δημοσία Βιβλιοθήκη της Βέροιας ή από βιβλία τοπικών συγγραφέων ή από αφηγήσεις μεγαλύτερων. Αφορούσε ακόμη τη συλλογή εικόνων, ποιημάτων, παροιμιών και τραγουδιών. Έτσι το ενδιαφέρον των

Ο τρόπος εργασίας

Αποφασίσαμε να συνεργαστούμε αυτή τη σχολική χρονιά οι τάξεις της Γ' και Δ' και να ασχοληθούμε για ένα χρονικό διάστημα, οργανώνοντας ένα μικρό project, με το θέμα: «*Τα επαγγέλματα που χάνονται ή και χάθηκαν*».

Η αφορμή και η επιλογή του θέματος πάρθηκε από το μάθημα της Γλώσσας.

Ο τσαγκάρης (ποίηση) Γ' τάξη

Ο μεθυσμένος μυλωνάς (Ζ. Παπαντωνίου) Δ' τάξη

Στο μουσείο λαϊκής τέχνης (Δ' τάξη)

Χρησιμοποιήσαμε και θεματικές ενότητες από το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ιστορίας, των Μαθηματικών, των Θρησκευτικών και Τεχνικών και σαν χώρους εργασίας χρησιμοποιήσαμε τη σχολική τάξη, τα κτίρια κι εργαστήρια που επισκεφθήκαμε.

Η πορεία της εργασίας οργανώθηκε διαφορετικά απ' ότι η καθημερινή εργασία, γι' αυτό και τα παιδιά ένιωθαν μεγάλη χαρά.

Το πρώτο στάδιο της εργασίας ήταν η συζήτηση μέσα στην τάξη και κατόπιν η αναζήτηση πληροφοριών από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Βέροιας ή από βιβλία τοπικών συγγραφέων ή από αφηγήσεις μεγαλύτερων. Αφορούσε ακόμη τη συλλογή εικόνων, ποιημάτων, παροιμιών και τραγουδιών. Έτσι το ενδιαφέρον των

παιδιών γινόταν μεγαλύτερο για την επίσκεψη που θα ακολουθούσε.

Το δεύτερο στάδιο αφορούσε την επίσκεψη του χώρου, τη φωτογράφησή του, την εξερεύνησή του, αλλά και συνέντευξη των παιδιών για περισσότερες πληροφορίες.

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο αφορούσε δραστηριότητες μέσα στην τάξη. Όλοι οι μαθητές εκφράζονταν γραπτά μέσα από κείμενα (σκέφτομαι και γράφω) και ζωγραφιές.

Στόχοι μας ήταν η καλλιέργεια της διαθεματικής προσέγγισης της μάθησης, η καλλιέργεια της συλλογικής προσπάθειας, της κριτικής σκέψης και της δράσης του μαθητή, της συνεργασίας με συναδέλφους του σχολείου, με τους γονείς των παιδιών λαλά και με μεμονωμένα άλλα άτομα.

Έτσι οι μαθητές μπορούν να ενταχθούν δημιουργικά στην κοινωνία σαν υπεύθυνοι πολίτες.

Οι δασκάλες των τάξεων

**Νούρη Μαρία,
Λιολιοπούλου Ανθή**

ΤΣΑΓΚΑΡΗΣ

Η λέξη τσαγκάρης προέρχεται από τη βυζαντινή λέξη «τσαγγίον» που ήταν ένα είδος παπουτσιού. Οι τσαγκάρηδες ήταν ένα από τα αρχαιότερα επαγγέλματα.

«Το παπούτσι στην Ελλάδα έχει πανάρχαια προέλευση. Από τα σανδάλια των αρχαίων προγόνων μας μέχρι το τσαρούχι, τη μπότα, το χασάπικο, το σκαρπίνι ή τη γόβα και το πασούμι, το ελληνικό παπούτσι έκανε μία αξιοπρεπή διαδρομή σε χέρια ικανών μαστόρων που θα μπορούσαν να κάνουν τη χώρα μας από τις πρώτες στη «μόδα» και την παραγωγή παπουτσιών χώρες. Δυστυχώς όμως, δεν ήταν από τα επαγγέλματα που στήριζε το κράτος παρ' όλο που θα μπορούσαμε να είμαστε πιο μπροστά κι από την Ιταλία. Εδώ στην Ελλάδα ρίξαμε το βάρος στα αγροτικά προϊόντα και δεν υποστηρίξαμε τη βιοτεχνία».

Αυτά ήταν τα λόγια και το παράπονο των τσαγκάρηδων της περιοχής μας.

Η σημερινή εποχή με τα σύγχρονα μέσα μαζικής παραγωγής κατασκευάζει παπούτσια των οποίων η ποιότητα δεν είναι πάντα ανάλογη και με την ακριβή τιμή του. Οι παλιοί τσαγκάρηδες ήταν καλλιτέχνες. Έφτιαχναν το παπούτσι με το χέρι, κομματάκι-κομματάκι με μεγάλη υπομονή. Είχαν πολύ καλούς δασκάλους κι αν τα τσιράκια τους διέθεταν αντίληψη, σβελτάδα και υπακοή είχαν λαμπρό μέλλον. Γιατί πράγματι είχαν μέλλον παλιότερα οι τσαγκάρηδες. Κυρίως μετά τον πόλεμο του 1945-50 τα χειροποίητα παπούτσια ήταν σε μεγάλη άνθηση. Ήταν η εποχή

που έλεγαν: «Μάθε τσαγκάρη το παιδί σου να μην πεινάσει ποτέ».

Από την επίσκεψη στο τσαγκαράδικο του κ. Αντώνη Ζουμπουλίδη μάθαμε ότι για να γίνει κάποιος μάστορες έπρεπε να δουλέψει πολλά χρόνια. Χρειάστηκε τουλάχιστον 10 χρόνια για να μάθει καλά αυτό το επάγγελμα. Ξεκίνησε σαν τσιράκι σιάζοντας τα καρφιά και σιγά-σιγά έμαθε τα μυστικά κι ανέλαβε την ευθύνη να κατασκευάσει παπούτσια. «Ήταν δουλειά με πολύ τυράννια, δουλειά για... φυλακή γιατί ήθελε πολύ χρόνο, υπομονή και επιμονή», μας λέει ο ίδιος. Σήμερα είναι μόνο επιδιορθωτής παπουτσιών. Τσαγκάρηδες βέβαια με την έννοια της κατασκευής παπουτσιών δεν υπάρχουν.

Το χειροποίητο παπούτσι σίγουρα ήταν καλύτερο από το παπούτσι της μηχανής. Επειδή όμως χειροποίητο έτσι κι αλλιώς δεν υπάρχει, τουλάχιστον ας επιμείνουμε στο ελληνικό!

Γιατί οι λίγοι παλιοί τεχνίτες που έχουν απομείνει, δηλαδή οι τσαγκάρηδες, οι πρώην κατασκευαστές, κάτι ξέρουν περισσότερο από μας...

Ο Άγιος Σπυρίδωνας είναι ο προστάτης των υποδηματοποιών. Έτσι και οι τσαγκάρηδες, κάθε χρόνο, τέτοια μέρα, κερνούσαν κονιάκ και σοκολατάκι, ενώ τη Μεγ. Πέμπτη και τη Μεγ. Παρασκευή δε χτυπούσαν ούτε καρφάκι.

Παλιά οι τσαγκάρηδες ήταν όλοι τους γλεντζέδες, όπως οι ίδιοι παραδέχονται. Φημίζονταν για τα γλέντια και τα ξενύχτια

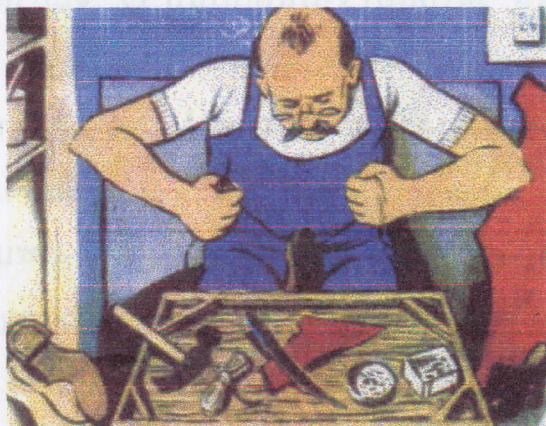
τους. Γι' αυτό κι απ' το ξενύχτι της Κυριακής δεν είχαν πολλή όρεξη για δουλειά τη Δευτέρα. Έτσι... ανακάλυψαν την Τσαγκαροδευτέρα.

Άλλοι πάλι λένε πως η Τσαγκαροδευτέρα προέκυψε από τις πολλές παραγγελίες τις οποίες «έκοβαν» τα αφεντικά κάθε Δευτέρα. Την ημέρα εκείνη λοιπόν οι υπόλοιποι μάστορες και τα τσιράκια, επειδή δεν είχαν δουλειά να κάνουν, κάθονταν. Ήταν η... Τσαγκαροδευτέρα τους.

Σήμερα στην πόλη μας υπάρχουν 2-3 παλιά τσαγκαράδικα που διορθώνουν παπούτσια.

Σε λίγα χρόνια ίσως να είμαστε αναγκασμένοι να πετάμε τα παπούτσια μας, αφού δεν θα υπάρχουν πια τσαγκάρηδες να μας τα διορθώνουν.

Ο μπαρμπα-Σταμάτης

Άλλη μια μέρα ο Χρόνης έφερε τα παπούτσια του και τα μπάλωσε ο μπαρμπα-Σταμάτης.

Αυτός ήταν ένα συμπαθητικό γεροντάκι, που τον αγαπούσαν όλοι στο χωριό. Η δουλειά του ήταν να διορθώνει παπούτσια. Για μαγαζάκι είχε το άνοιγμα μιας πόρτας. Αυτό ίσα-ίσα μονάχα τον ίδιο χωρούσε. Είχε κι ένα τραπεζάκι γεμάτο εργαλεία: σφυριά, βελόνες, φαλτσέτες, καρφιά, ότι χρειαζόταν για τη δουλειά του.

Πριν από τον πόλεμο είχε καλό υποδηματοποιείο. Έκανε αρκετή δουλειά. Μα όταν ήρθαν οι εχθροί, δεν του άφησαν τίποτε. Και όμως το γεροντάκι δεν έχασε το θάρρος του.

- Ας είναι δοξασμένος ο Θεός, που βρέθηκε και τούτη εδώ η τρυπίτσα και βγάζω το ψωμάκι μου, έλεγε συχνά.

Όταν τα παιδιά περνούσαν για το σχολείο, στέκονταν και τον παρακολουθούσαν. Σκυμμένος πάνω στο τραπεζάκι του, κάρφωνε τακούνια, σόλες, ό,τι τύχαινε. Άλλοτε έκανε ωραία καινούρια παπούτσια. Τώρα όμως δεν είχε μηχανή, για να τα γαζώνει, ούτε και καλαπόδια. Γι' αυτό κι έκανε μονάχα διορθώματα.

Μια μέρα τα παιδιά συζητούσαν απ' έξω από το μαγαζάκι του τί παιχνίδι να παίξουν. Ο μπαρμπα-Σταμάτης πετάχτηκε και τους είπε γελώντας:

- Αν με ρωτούσατε, θα σας έλεγα να παίξετε το κυνηγητό. Αυτό το παιχνίδι συμφέρει εμένα.
- Και γιατί, μπαρμπα-Σταμάτη, σε συμφέρει; ρώτησε ο Θάνος.
- Γιατί με τα τρεχάματα χαλάτε πιο πολύ τα παπούτσια σας. Θα τα φέρνετε να τα διορθώνω εγώ κι έτσι θα έχω πάντα δουλειά.

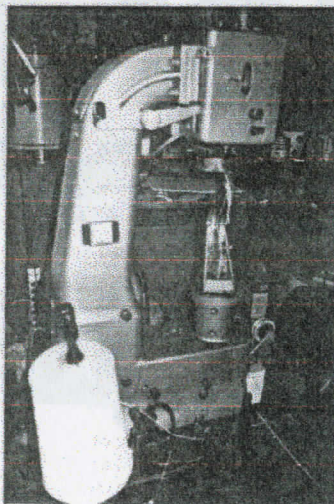
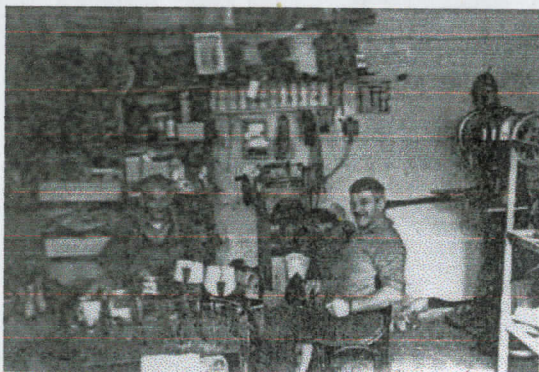
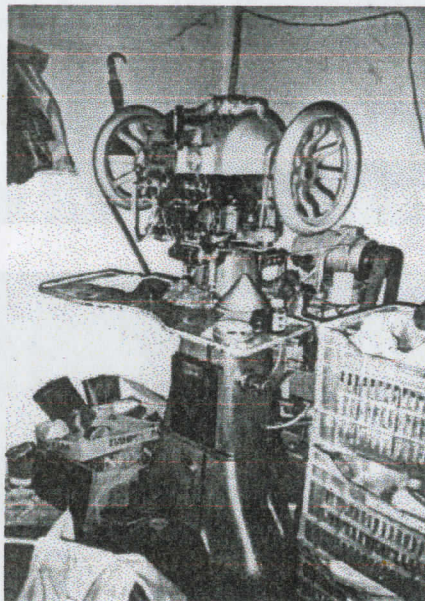
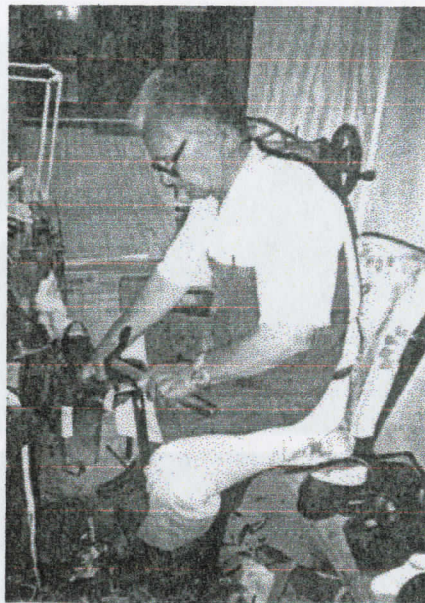
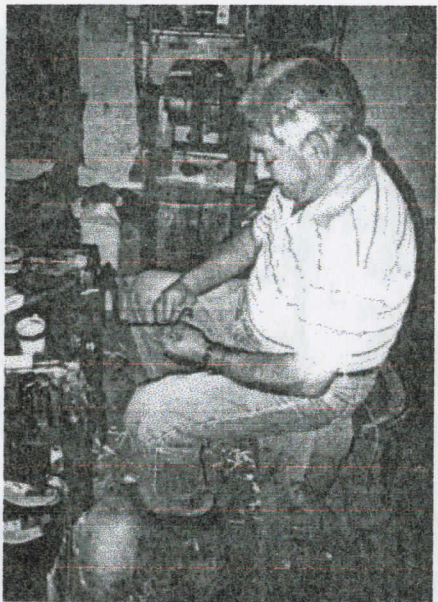
Κι όμως, δεν ήταν άνθρωπος που αγαπούσε τα χρήματα ο μπαρμπα-Σταμάτης. Αυτό το είπε στα παιδιά για αστείο. Πόσες φορές δεν έκανε διορθώματα σε φτωχούς, χωρίς να πάρει τίποτε!

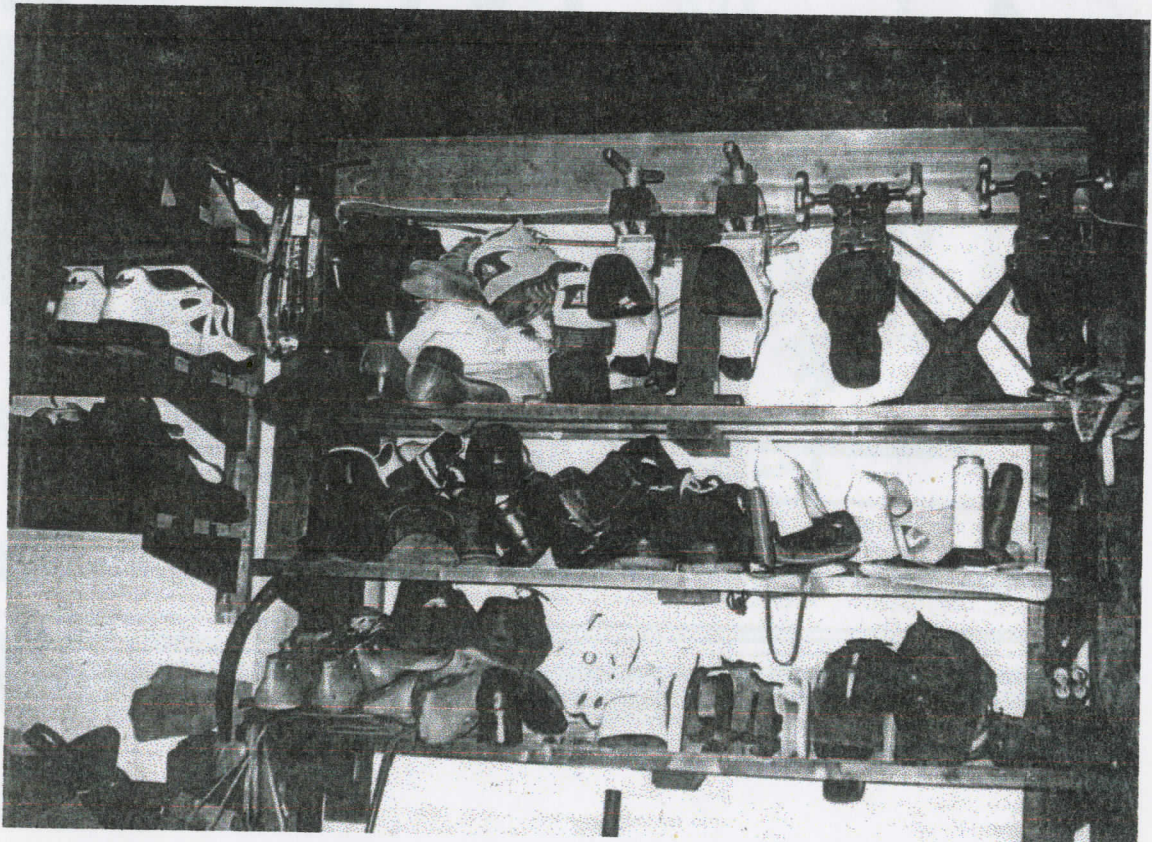
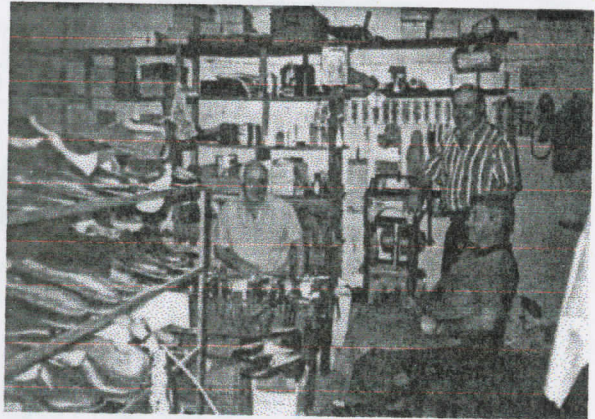
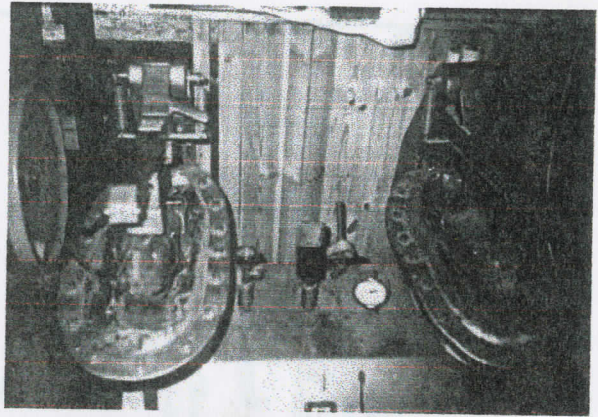
Ένα πρωί περνούσε απ' έξω από το μαγαζάκι του ένα παιδάκι ορφανό, ο Βασιλάκης. Το γεροντάκι τον φώναξε:

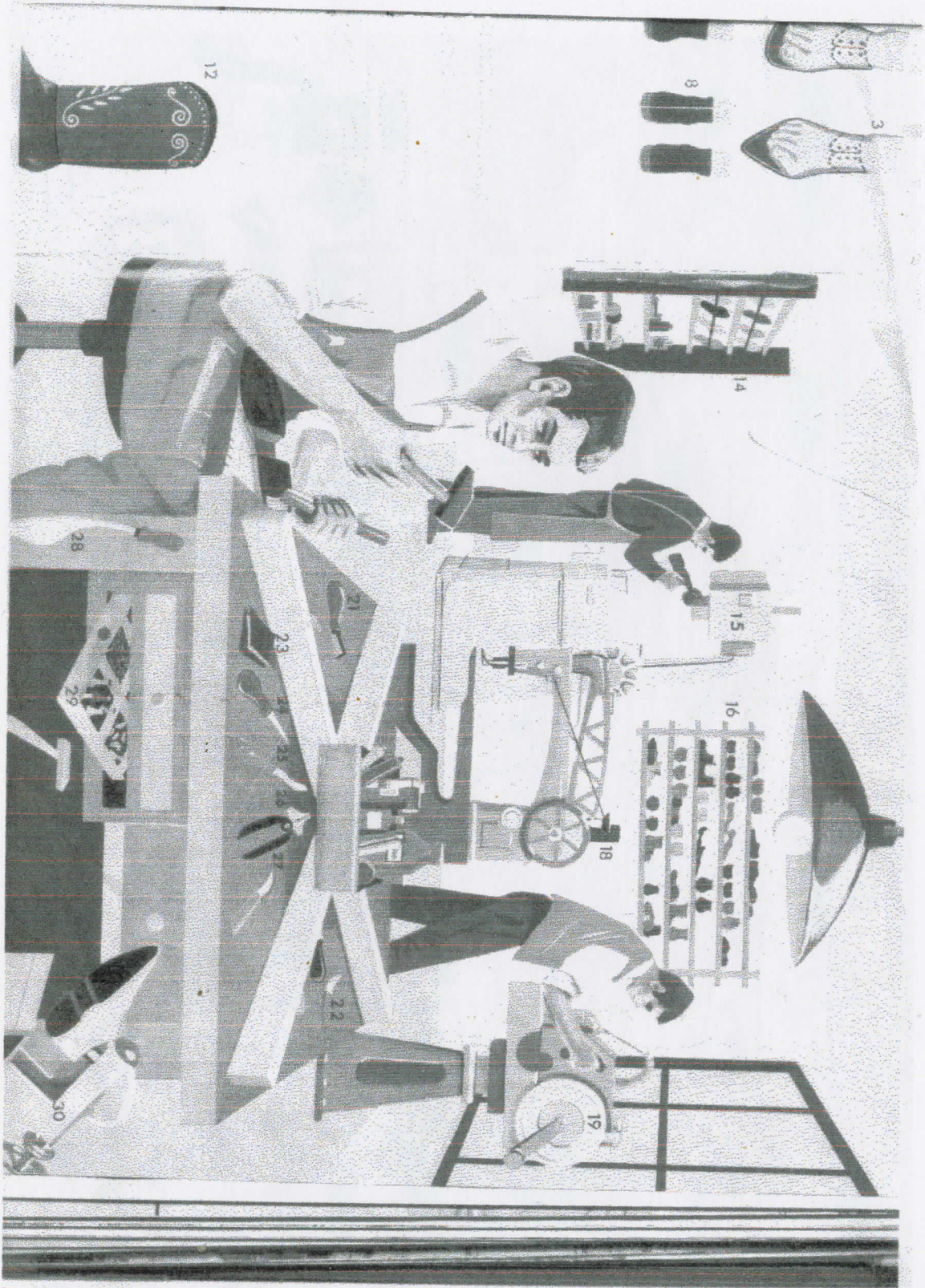
- Έλα δω, Βασιλάκη. Φέρε παιδί μου, τα παπούτσια σου να σου τα διορθώσω.
- Δεν έχω χρήματα, μπαρμπα-Σταμάτη, είπε το παιδί.
- Δεν πειράζει. Όταν θα μεγαλώσεις και θα κερδίσεις, τότε μου τα δίνεις.

Να γιατί τον αγαπούσε όλο το χωριό τον καλό αυτόν άνθρωπο.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

- Κάλλιο να μπαλώνω παρά να μελώνω.
- Αν δεν αργάσει το πετσί παπούτσι δεν το κάνεις.
- Τσαγκάρης ξυπόλητος και ράφτης ξεσκισμένος.
- Ο τεχνίτης δεν πεινά, κι αν πεινάσει δεν πεθαίνει.
- Του τσαγκάρη τη γυναίκα ξυπόλητη την είδα.
- Ο παπουτσής ξυπόλητος κι ο ράφτης μπαλωμένος.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΣΑΓΚΑΡΗ

- 1) Τα τρύπια τα παπούτσια σας
 Εγώ θα διορθώσω
 Και σαν καινούργια στη στιγμή
 Πίσω θα σας τα δώσω

Τακούνια, σόλες, δέρματα
 Όλα θα σας τα αλλάξω
 Παντόφλες, γόβες κι άρβυλα
 Μπορώ να σας τα φτιάξω

- 2) Στο στενό μας το σοκάκι
 Το φτωχό το τσαγκαράκι
 Μια λερή ποδιά φορεί
 Στο μικρό το μαγαζί του
 Μόλις που χωρεί

Μπροσ στο πάγκο του σκυμμένο
 Πως δουλεύει το καημένο
 Φτιάχνει πέδιλα ελαφρά
 Φτιάχνει μπότες και σκαρπίνια
 Φίνα και γερά

Να μας ζήσεις τσαγκαράκι
 Στο μικρό σου μαγαζάκι
 Δούλεψε γοργά γερά
 Φτιάξε παπουτσάκια να' χουν
 Πίσω τους φτερά

Όταν έξω περπατάμε
 Σαν πουλάκια να πετάμε
 Να πηδάμε όλο χαρά
 Να γυρίσουμε σε χώρες
 Χώρες και χωριά

ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ – ΣΑΜΑΡΑΣ

Ένα από τα επαγγέλματα που τείνει να εξαφανιστεί σήμερα είναι και ο πεταλωτής. Η δουλειά του είναι να βάζει πέταλα στις οπλές των ζώων. Τα πέταλα τα βάζει για να προφυλάξει το πέλμα και να διατηρήσει το σταθερό βάδισμα του ζώου. Για να τοποθετηθεί ένα πέταλο ο πεταλωτής κόβει πρώτα το νύχι σε κανονικό μέγεθος. Μετά σφυρηλατεί το πέταλο για να του δώσει την καμπυλότητα του πέλματος. Προσαρμόζει τότε τα καρφιά, δηλαδή τα καρφώνει μέσα από τις τρύπες του πετάλου στο νύχι έτσι ώστε να προεξέχουν κατά το ίδιο ύψος. Με τη βοήθεια της τανάλιας κι ενός ειδικού σφυριού τοποθετεί τα πέταλα στο πέλμα.

Ένα άλλο εργαλείο που χρησιμοποιεί είναι η ράσπα, μια οδοντωτή λίμα, για να εξομαλύνει το πέταλο.

Οι πεταλωτές χρησιμοποιούν το θερμό πετάλωμα ή το ψυχρό. Με το θερμό πετάλωμα τοποθετείται πυρωμένο πέταλο στο πέλμα. Με αυτό οι ανωμαλίες του νυχιού καίγονται κι έχουμε καλύτερη επαφή και πιο άμεση. Με το ψυχρό πετάλωμα αποφεύγονται εγκαύματα στο πέλμα, αλλά δεν είναι τόσο πετυχημένη η συγκόλληση.

Τα παλιά χρόνια, τότε που δεν υπήρχαν μεταφορικά μέσα αλλά και για τις ανάγκες της αγροτικής οικογένειας, οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τα ζώα (άλογα, βόδια, μουλάρια, γαϊδουράκια). Όλα λοιπόν τα ζώα έπρεπε να πεταλωθούν και μάλιστα σε τακτικά διαστήματα, γιατί η εντατική δουλειά και η μορφολογία του εδάφους (πολλές οι ορεινές περιοχές στην Ελλάδα, οι άσχημοι δρόμοι) έφθειραν γρήγορα τα πέταλα. Οι πεταλωτές (αλμπάνηδες) είχαν πολλή δουλειά και κέρδιζαν αρκετά χρήματα. Σήμερα πολλοί λίγοι πεταλωτές έχουν μείνει (συνήθως στις ορεινές περιοχές και στα νησιά μας) αφού ελάχιστα είναι και τα ζώα που χρειάζονται πετάλωμα.

Η δουλειά το πεταλωτή απαιτούσε μεγάλη εμπειρία και δεξιότητα. Επειδή τα πέταλα ήταν σιδερένια και κατασκευάζονταν χειροποίητα στο αμόνι, οι τεχνίτες που τα έφτιαχναν αναλάμβαναν ταυτόχρονα και το πετάλωμα των ζώων. Οι πεταλωτές συχνά δηλαδή ασκούσαν και το επάγγελμα του

Ένα άλλο εργαλείο που χρησιμοποιεί είναι η ράσπα, μια οδοντωτή λίμα, για να εξομαλύνει το πέταλο.

Οι πεταλωτές χρησιμοποιούν το θερμό πετάλωμα ή το ψυχρό. Με το θερμό πετάλωμα τοποθετείται πυρωμένο πέταλο στο πέλμα. Με αυτό οι ανωμαλίες του νυχιού καίγονται κι έχουμε καλύτερη επαφή και πιο άμεση. Με το ψυχρό πετάλωμα αποφεύγονται εγκαύματα στο πέλμα, αλλά δεν είναι τόσο πετυχημένη η συγκόλληση.

Τα παλιά χρόνια, τότε που δεν υπήρχαν μεταφορικά μέσα αλλά και για τις ανάγκες της αγροτικής οικογένειας, οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τα ζώα (άλογα, βόδια, μουλάρια, γαϊδουράκια). Όλα λοιπόν τα ζώα έπρεπε να πεταλωθούν και μάλιστα σε τακτικά διαστήματα, γιατί η εντατική δουλειά και η μορφολογία του εδάφους (πολλές οι ορεινές περιοχές στην Ελλάδα, οι άσχημοι δρόμοι) έφθειραν γρήγορα τα πέταλα. Οι πεταλωτές (αλμπάνηδες) είχαν πολλή δουλειά και κέρδιζαν αρκετά χρήματα. Σήμερα πολλοί λίγοι πεταλωτές έχουν μείνει (συνήθως στις ορεινές περιοχές και στα νησιά μας) αφού ελάχιστα είναι και τα ζώα που χρειάζονται πετάλωμα.

Η δουλειά το πεταλωτή απαιτούσε μεγάλη εμπειρία και δεξιότητα. Επειδή τα πέταλα ήταν σιδερένια και κατασκευάζονταν χειροποίητα στο αμόνι, οι τεχνίτες που τα έφτιαχναν αναλάμβαναν ταυτόχρονα και το πετάλωμα των ζώων. Οι πεταλωτές συχνά δηλαδή ασκούσαν και το επάγγελμα του

σιδερά, ενώ κάποιοι απ' αυτούς ήταν και πρακτικοί κτηνίατροι ή αναλάμβαναν και τον ευνουχισμό (μουνούχισμα) των ζώων.

Όλο και στο ύφασμα.

ΣΑΜΑΡΑΣ

Σε άλλες εποχές, τις παλιές, οι σαμαράδες, όπως και οι πεταλωτήδες, ασκούσαν ένα επάγγελμα που προσέφερε αρκετά χρήματα, γιατί όλοι οι κάτοικοι των χωριών και ορισμένοι των πόλεων είχαν από ένα ως δύο ζώα, που τους εξυπηρετούσαν στις διάφορες ανάγκες τους (σαν μεταφορικά μέσα, στην γεωργία, στην κτηνοτροφία). Όλοι λοιπόν αυτοί, παρ' όλο που είχαν μεγάλη φτώχεια, πήγαιναν συχνά στο σαμαρά του χωριού ή της πόλης. Άλλες φορές πήγαιναν για να κατασκευάσουν ένα καινούργιο σαμάρι, αυτό γινόταν σπανιότερα γιατί στοίχιζε αρκετά χρήματα, τις περισσότερες όμως φορές επισκέπτονταν το σαμαρά για να διορθώσει ένα χαλασμένο σαμάρι.

Τα διάφορα εργαλεία του επαγγέλματος είναι: Η μέγγενη όπου μέσα σφηνώνει τα διάφορα σαμαρόξυλα και τα τρυπάει ή τα πελεκάει, το σμιλάρι το οποίο είναι απαραίτητο εργαλείο για το άνοιγμα τρυπών και η τζουμάκα ή κόπανος που είναι ένα ξύλινο σφυρί. Το σαμάρι βέβαια για να γίνει εκτός από τα διάφορα ξύλα χρειάζεται ένα κομμάτι μαλακό ύφασμα που το ράβουν απ' την εσωτερική μεριά του, στο σημείο όπου ακουμπάει στη ράχη του

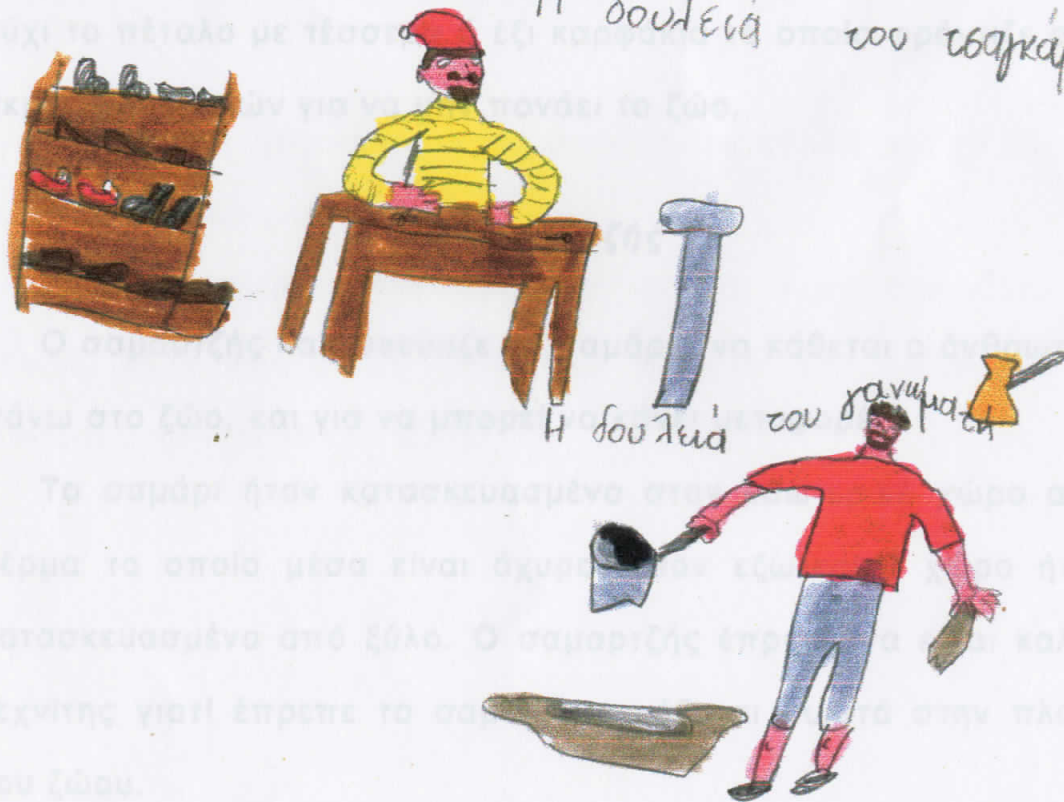
ζώου για να μην το πληγώνει, δέρμα για την εξωτερική του επένδυση και φυσικά χοντρό άχυρο που το βάζουν ανάμεσα στο δέρμα και στο ύφασμα.

Η δουλειά του πεταλωτή.....

Η δουλειά του τσαγκάρη

Δημήτριος

Ο Πεταλωτής

Τα πολύ παλιά χρόνια που δεν υπήρχαν αυτοκίνητα για μεταφορές ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε το άλογο και το μουλάρι για μεταφορές. Τότε ανθούσε το επάγγελμα του πεταλωτή σαμαρτζή. Ο πεταλωτής είχε ένα καμίνι όπου έλιωνε το σίδηρο και κατασκεύαζε πέταλα τα οποία χρειάζονταν για τις οπλές του αλόγου. Το πέταλο είχε δύο σχήματα η μία μορφή ήταν στρογγυλή όσο το μέγεθος της οπλής του ζώου. Και η άλλη ήταν σε σχήμα μισοφέγγαρο και είχε δύο δοντάκια για να γαντζώνονται στο έδαφος. Όταν χρειάζονταν αλλαγή πετάλων στο ζώο ο πεταλωτής πρώτα έκοβε τα νύχια και μετά κάρφωνε πάνω στο νύχι το πέταλο με τέσσερα ή έξι καρφάκια τα οποία φρόντιζε στις άκρες των νυχιών για να μην πονάει το ζώο.

Ο Σαμαρτζής

Ο σαμαρτζής κατασκεύαζε τα σαμάρια να κάθεται ο άνθρωπος πάνω στο ζώο, και για να μπορεί να κάνει μεταφορές.

Το σαμάρι ήταν κατασκευασμένο στον εσωτερικό χώρο από δέρμα το οποίο μέσα είναι άχυρο. Στον εξωτερικό χώρο ήταν κατασκευασμένο από ξύλο. Ο σαμαρτζής έπρεπε να είναι καλός τεχνίτης γιατί έπρεπε το σαμάρι να κάθεται σωστά στην πλάτη του ζώου.

Χτυπάμε το σαμάρι να ακούει το γουμάρι.

Πεταλωτής

Είναι αυτός που κάνει τα πέταλα για τα άλογα, τα μουλάρια και τα γαϊδουράκια. Χωρίς τα πέταλα αυτά τα ζώα δεν θα μπορούσαν εύκολα να περπατήσουν και θα γλιστρούσαν. Κατά κάποιο τρόπο είναι τα παπούτσια τους. Τα πέταλα τα κατασκευάζει με το σφυρί, με σίδερο και με το αμόνι αφού πάρει τα μέτρα από κάθε ζώο και τα καρφώνει στις οπλές του με ειδικά καρφιά.

Σαμαράς

Είναι αυτός που κάνει τα σαμάρια και τις σέλλες για τα άλογα, τα μουλάρια και γαϊδουράκια.

Τα κατασκευάζει από ξύλο και δέρμα. Αυτό δεν είναι με λουριά στην πλάτη του ζώου και βοηθάει τον καβαλάρη να κάθεται στην πλάτη του ζώου.

ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ

Αυτός που ασχολείται με την αγγειοπλαστική ή ανήκει σ' αυτήν.

Αγγειοπλαστική είναι η τέχνη που ασχολείται με την κατασκευή αγγείων και σκευών τα οποία συνήθως είναι πήλινα.

Η αγγειοπλαστική είναι κλάδος της κεραμικής, που περιλαμβάνει όλα τα είδη που γίνονται από πηλό, από τα κοινά τούβλα και κεραμίδια ως τις καλύτερες πορσελάνες, όλα τα γυαλικά και όλα τα εμαγιέ κ.λπ. αντικείμενα.

Τα πρώτα αγγεία κατασκευάσθηκαν για να χρησιμεύσουν στις καθημερινές ανάγκες του ανθρώπου, όπως το μαγείρεμα, η αποθήκευση τροφίμων κ.λπ.. Αργότερα, δόθηκε προσοχή και

στην εμφάνισή τους και έτσι βρέθηκαν διάφοροι τρόποι διακόσμησης των αγγείων, με αποτέλεσμα η αγγειοπλαστική, μία από τις αρχαιότερες τέχνες του ανθρώπου να μας δώσει αληθινά αριστουργήματα

καλλιτεχνικής έμπνευσης. Τα πρωτόγονα αγγεία τα έπλαθαν με το χέρι και τα ξέραναν έπειτα στον ήλιο. Σύντομα όμως ανακάλυψαν ότι, όταν τα αγγεία ψήνονταν στη φωτιά, αποκτούσαν μεγαλύτερη σκληρότητα και αντοχή. Γι' αυτό, μετά το πλάσιμο, τα τοποθετούσαν σε φωτιά, στο ύπαιθρο ή κοντά στην εστία.

Παράσταση από αρχαίο αγγείο που δείχνει αγγειοπλάστη την ώρα της εργασίας του

Νεαρός, σύγχρονος αγγειοπλάστης σε εργαστήριο του Αμαρουσίου

Ο αγγειοπλάστης παίρνει ένα κομμάτι πηλό όσο χρειάζεται για να φτιάξει το σκεύος ή το αγγείο που θέλει και το βάζει πάνω στον κινούμενο τροχό. Έπειτα ενώ ο τροχός γυρίζει, βάζει το δάχτυλό του μέσα στο βάζο και κουφώνει.

Σιγά-σιγά κρατώντας πάντα το δάχτυλο σε ένα μέρος και λυγίζοντάς το, ανάλογα, με τη βοήθεια και των άλλων δαχτύλων δίνει το σχήμα που θέλει να έχει το σκεύος: τσουκάλι, σταμνί, βάζο.

Όταν τελειώσει, το χωρίζει με ένα σύρμα από τον τροχό και το βάζει να στεγνώσει. Κατόπιν μεταφέρονται στο φούρνο στους 1.500 βαθμούς Κελσίου και διατηρείται μία ως τρεις ημέρες.

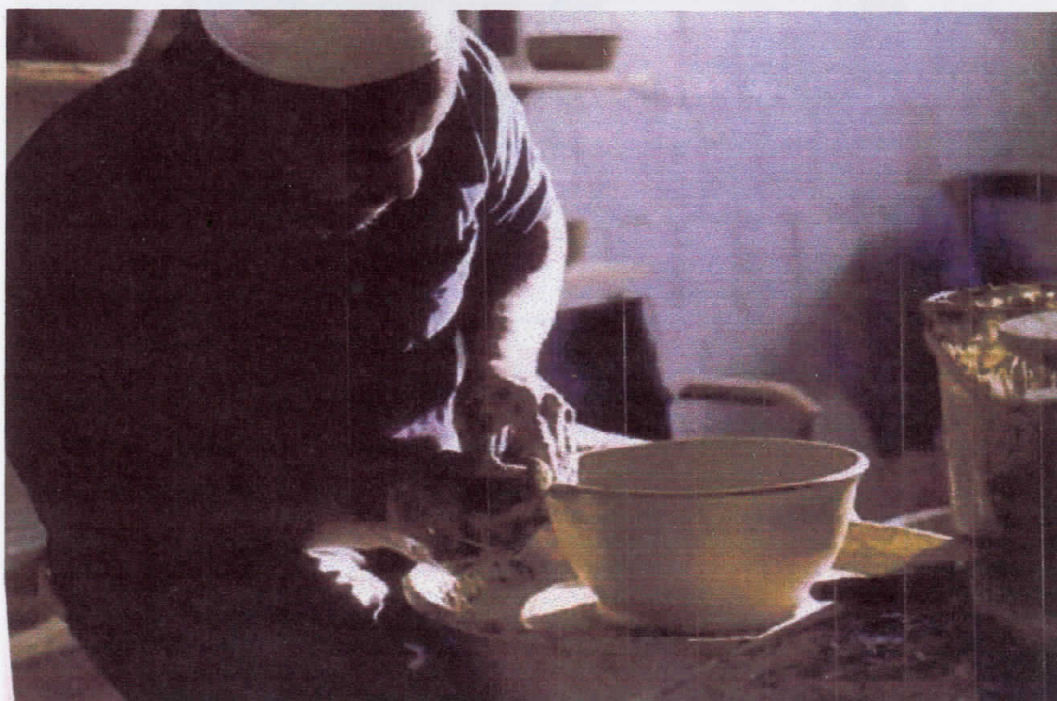
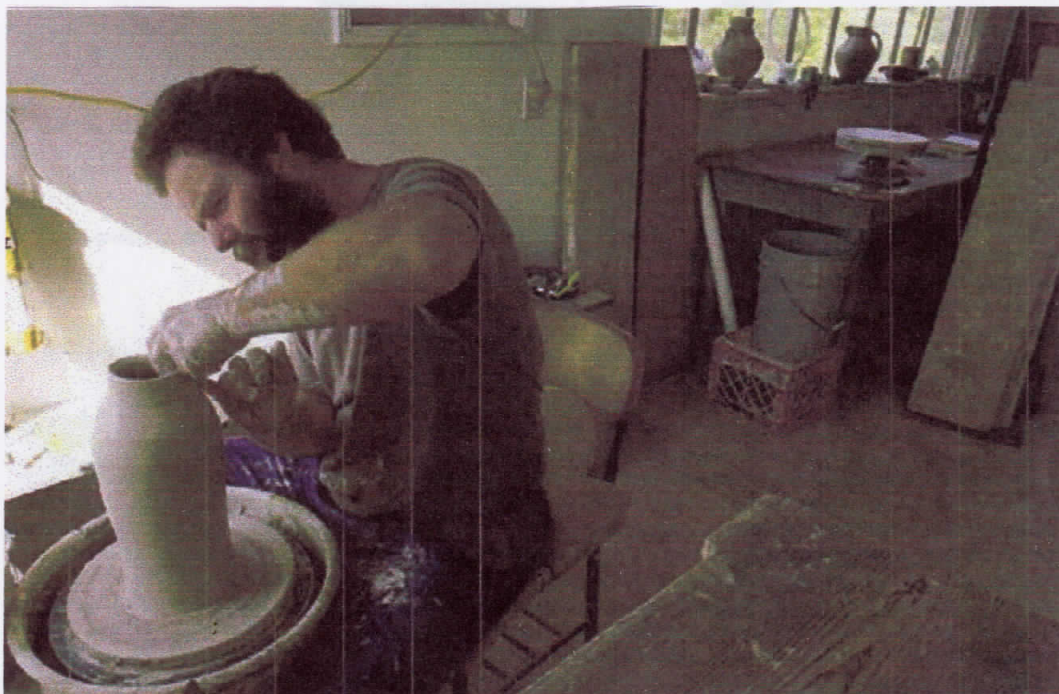

Ειδικό σχολείο (Αγγειοπλάστης – φούρνος)

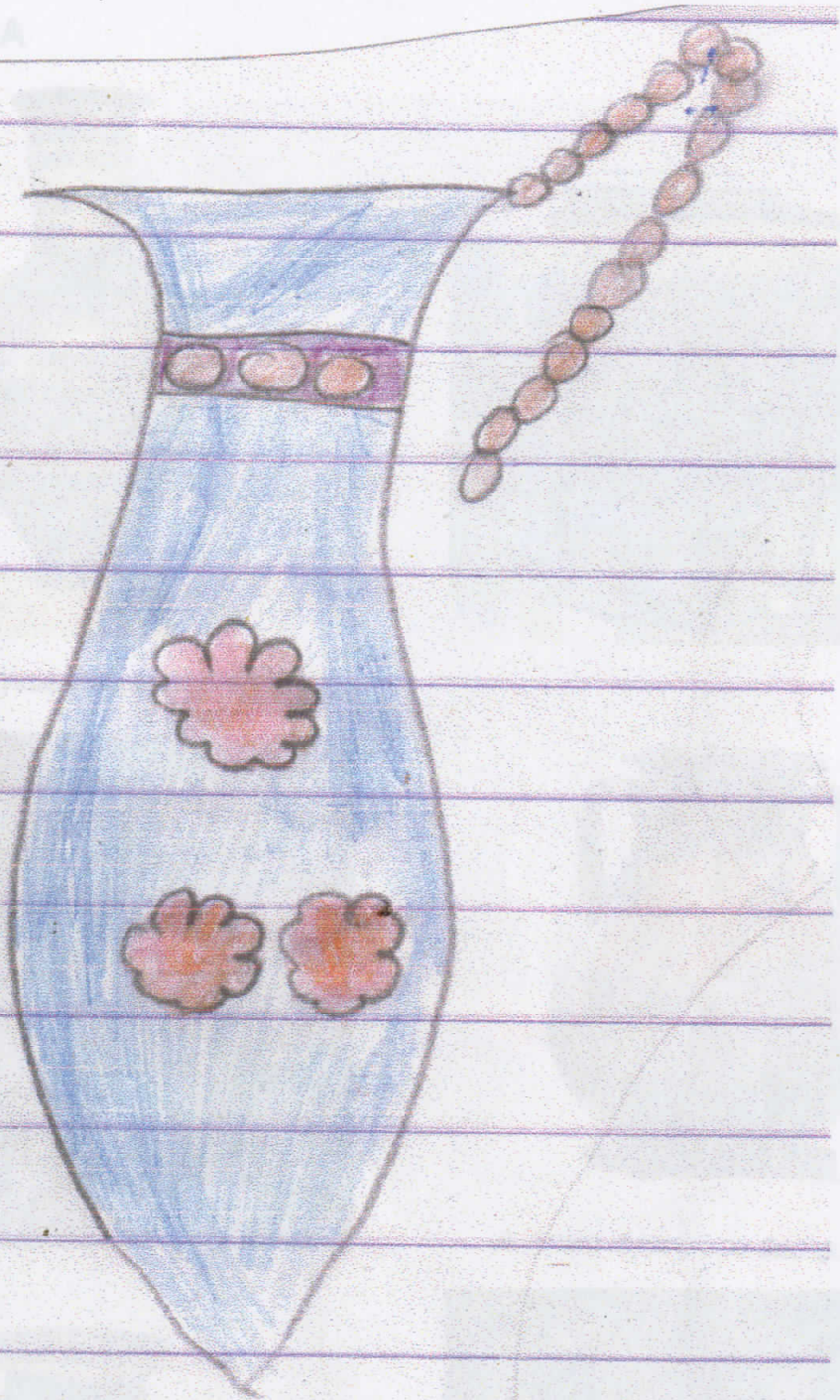

Το επόμενο στάδιο είναι το σμάλτωμα.

Τέλος έχουμε την ζωγραφική πάνω στα αγγεία όπου τα σχέδια γίνονται με το χέρι ή με στάμπες. Τα χρώματα μπαίνουν πριν από το σμάλτωμα κι άλλες φορές μετά. Στην τελευταία περίπτωση πρέπει να γίνει καινούργιο ψήσιμο.

ATTEIA

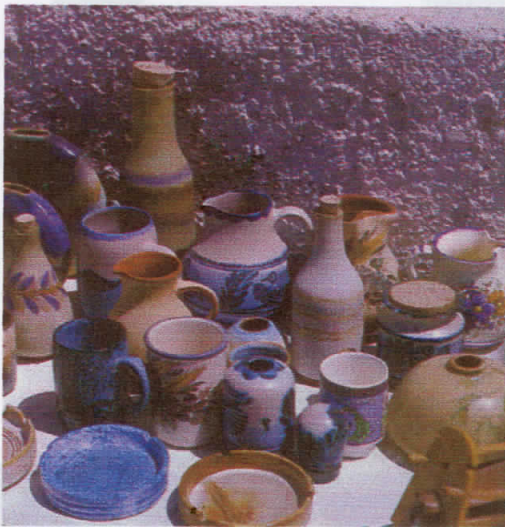

[Handwritten signature]

ΑΓΓΕΙΑ

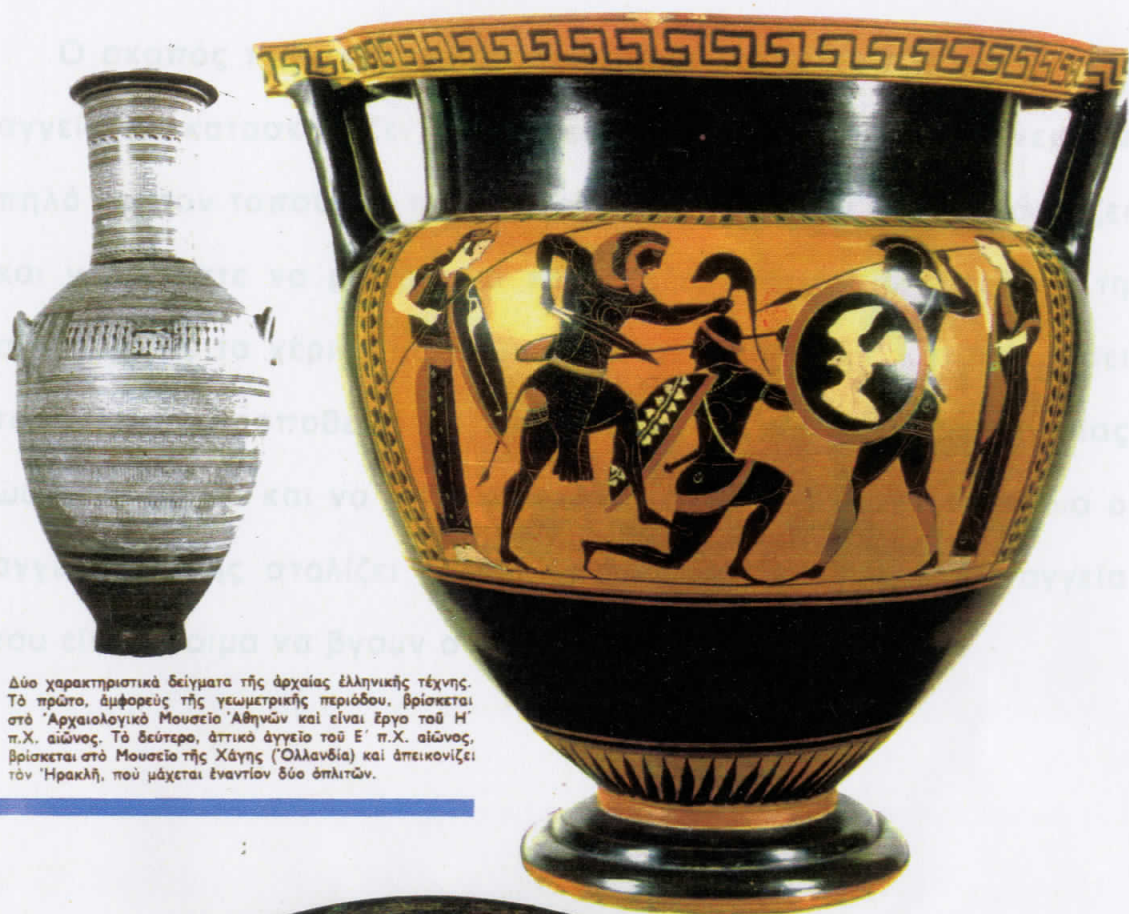
▲ Αγγείο γεωμετρικής περιόδου.

▲ Αττικό αγγείο του 5ου αι. π.Χ.

Ο Αγγειοπλάστης

Δύο χαρακτηριστικά δείγματα της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Το πρώτο, αμφορεύς της γεωμετρικής περιόδου, βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών και είναι έργο του Η' π.Χ. αιώνα. Το δεύτερο, άπτικο αγγείο του Ε' π.Χ. αιώνα, βρίσκεται στο Μουσείο της Χάγης (Ολλανδία) και απεικονίζει τον Ήρακλη, που μάχεται έναντιόν δύο όπλιτών.

Άγγείο του ΙΓ' π.Χ. αιώνα. Προέρχεται από την Αττική και εικονίζει τον θεό Διόνυσο με σατύρους. Βρίσκεται στο Βασιλικό Μουσείο του Λέυντεν (Ολλανδία).

Ο Αγγειοπλάστης

Ο σκοπός του αγγειοπλάστη είναι να κατασκευάζει αγγεία. Τα αγγεία τα κατασκευάζει με τον εξής τρόπο: Αρχικά παίρνει τον πηλό και τον τοποθετεί πάνω στον τροχό. Μαζί με τον πηλό βάζει και νερό ώστε να μπορεί να τον επεξεργαστεί πιο εύκολα. Στη συνέχεια με τα χέρια του δημιουργεί αγγεία. Μόλις κατασκευάσει το αγγείο το τοποθετεί σε έναν φούρνο μεγάλης θερμοκρασίας ώστε να ψηθεί και να μην σπάει εύκολα. Στο τελευταίο στάδιο ο αγγειοπλάστης στολίζει τα αγγεία του με ζωγραφιές. Τα αγγεία του είναι έτοιμα να βγουν στην αγορά.

Ο ΜΥΛΩΝΑΣ

Το ψωμί αποτελεί τη βασική τροφή του ανθρώπου γι' αυτό και η εξασφάλισή του ήταν και είναι μία από τις πρώτες φροντίδες του.

Όμως δεν ήταν αρκετή μόνο η παραγωγή του σταριού, αλλά έπρεπε να βρει τρόπους για να το μετατρέψει σε αλεύρι.

Σκέφτηκε λοιπόν, διάφορους τρόπους για το άλεσμά του και στη συνέχεια για το άλεσμα των δημητριακών.

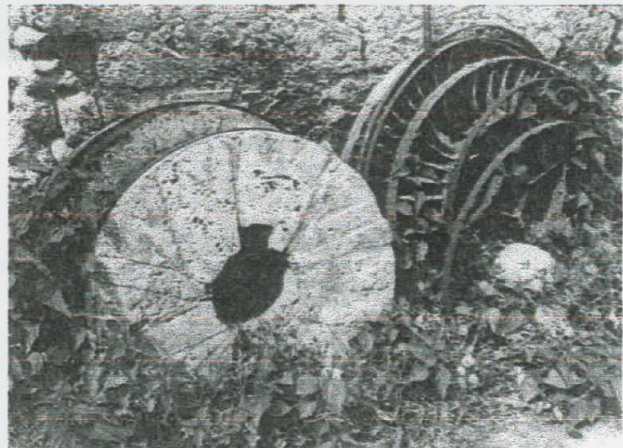
Στην αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη το άλεσμα το έκαναν οι γυναίκες και οι δούλοι. Οι μεγαλύτεροι μύλοι στη Ρώμη κινούνταν με γαϊδούρια ή άλογα. Οι Εβραίοι γνώριζαν τους χειρόμυλους από τα παλιά χρόνια. Στην Παλιά Διαθήκη αναφέρεται ότι, όταν βρίσκονταν στην έρημο, χρησιμοποιούσαν μύλους και άλεθαν το

μάννα. Από τον 11^ο μ.Χ. αιώνα στη Γερμανία άρχισαν να χρησιμοποιούνται ανεμόμυλοι για το άλεσμα του σιταριού. Το 18^ο μ.Χ. αιώνα εμφανίστηκαν οι ατμοκίνητοι μύλοι που ήταν επινοήση των Αμερικανών.

Στη Βέροια γνωρίζουμε από πληροφορίες ότι λειτούργησαν υδρόμυλοι από το 1850 μέχρι το 1965 περίπου. Είχαν απλή κατασκευή και αποτελούνταν από τα εξής κύρια μέρη: **Καρούτα**, που ήταν ο μεγάλος χοανοειδής σωλήνας (κατέληγε σε είδος ακροφυσίου) που έφερνε τα νερά στην «φτερωτή» (υδροστρόβιλο).

Φτερωτή, που έπαιρνε την κίνηση από το νερό, είχε οριζόντια τοποθέτηση και ήταν σε βάθος μέχρι και 1,5 m από το δάπεδο του μύλου. Δύο μεγάλες **μυλόπετρες** σε οριζόντια τοποθέτηση,

από τις οποίες μόνο η επάνω περιστρεφόταν, αφού αυτή συνδεόταν με άξονα με τη φτερωτή. Πάνω από τις μυλόπετρες ήταν το ξύλινο κοφίνι, με τη μορφή ανά-

ποδης τετραγωνικής πυραμίδας. Το άκρο του κοφινιού αυτού, κατάλληλα διαμορφωμένο, ονομαζόταν «**ταΐστρα**» και ήταν αυτή που ρύθμιζε τις ποσότητες του σιταριού ή του καλαμποκιού, που θα έπεφτε ανά δευτερόλεπτο μέσα στις μυλόπετρες. Το πόσο καλό θα ήταν το άλεσμα είχε σχέση με τις εμπειρίες του μυλωνά,

που μπορούσε να αυξήσει ή να ελαττώσει τις στροφές στις μλόπετρες, αυξάνοντας ή ελαττώνοντας τις ποσότητες των νερών που έφταναν στην Καρούτα, αντίστοιχα.

Αλευρόμυλοι της Βέροιας

Ο πιο σημαντικός υπήρξε ο τριόροφος μύλος του Μάρκου που σήμερα είναι το Βυζαντινό Μουσείο της πόλης, στην περιοχή Μπουμπουλίνας.

Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από την εργασία της αρχιτέκτονος Πάτρας Θεολογίδου οι αλευρόμυλοι της Βέροιας ήταν οι εξής:

- **Αφών Μπαζάκα:** Ήταν στην άνω κοίτη του Τριποτάμου. Διασώζεται ερειπωμένος.
- **Αφών Χατζηνικολάκη:** Στην περιοχή Μουαρίφ. Παρασύρθηκαν από την πλημμύρα του 1935.
- **Γεωργίου Ντουφόπουλου:** Στο δρόμο που οδηγεί στα χωριά Λαζοχώρι, Ταγαροχώρι, κ.λπ.. Μετατράπηκε σε σύγχρονο Κυλινδρόμυλο και λειτουργεί μέχρι σήμερα.
- **Αφών Ντάλη:** Χτίστηκε το 1900. Μετά την απελευθέρωση αγοράστηκε από τους αδελφούς Ντάλη.
- **Αναστασίου Σαρόγλου:** Στην περιοχή Πλατάνια, στο σημερινό πάρκο «παπάκια». Από το 1965 μετατράπηκε σε μπατάκι. Σήμερα δεν λειτουργεί.
- **Χατζή Δημητρίου:** Στην περιοχή «Παπάκια». Δεν λειτουργεί. Σώζεται το κτίριο.
- **Οικονομίδη Σαρόγλου:** Βρισκόταν πιο κάτω από το μύλο Σαρόγλου. Κατεδαφίσθηκε.

- **Αποστολίδη Ευθυμία:** Στη συμβολή των οδών Κολοκοτρώνη-Μπουμπουλίνας. Κατεδαφίσθηκε.
- **Οικονομίδου Δέσποινα:** Στην αρχή της οδού Μαυρομιχάλη από τη Μ. Μπότσαρη. Κατεδαφίσθηκε.
- **Μάρκου Στέργιου:** Κυλινδρόμυλος. Επί της οδού Θωμαΐδου. Κάηκε αρχές της 10ετίας του 1980. Μετατράπηκε στο Βυζαντινό Μουσείο της πόλης.
- **Δαμιανού Κουϊκόγλου:** Στην οδό Θωμαΐδου. Ερείπιο σήμερα, το οποίο σώζει όλο τον εξοπλισμό του, κάτω από την πεσμένη στέγη.
- **Οικονομίδα Ελαζία:** Στην οδό Πιερίων. Εκσυγχρονίστηκε σε κυλινδρόμυλους και λειτουργεί μέχρι σήμερα.
- **Χαλατζούκα:** Κοντά στους σύγχρονους μύλους Οικονομίδα. Διατηρεί πλήρως τον εξοπλισμό του. Η λειτουργία του διακόπηκε διότι σταμάτησε η παροχή νερού.
- **Βλαχογιάννη:** Διασώζεται το κτίριο σε επαφή με του Χαλατζούκα.
- **Εμμανουήλ Σαράφογλου:** Στην οδό Πιερίων. Κατεδαφίσθηκε.
- **Όλγα Χατζημότσιου:** Στο συνοικισμό Κυψέλης. Κατεδαφίσθηκε.

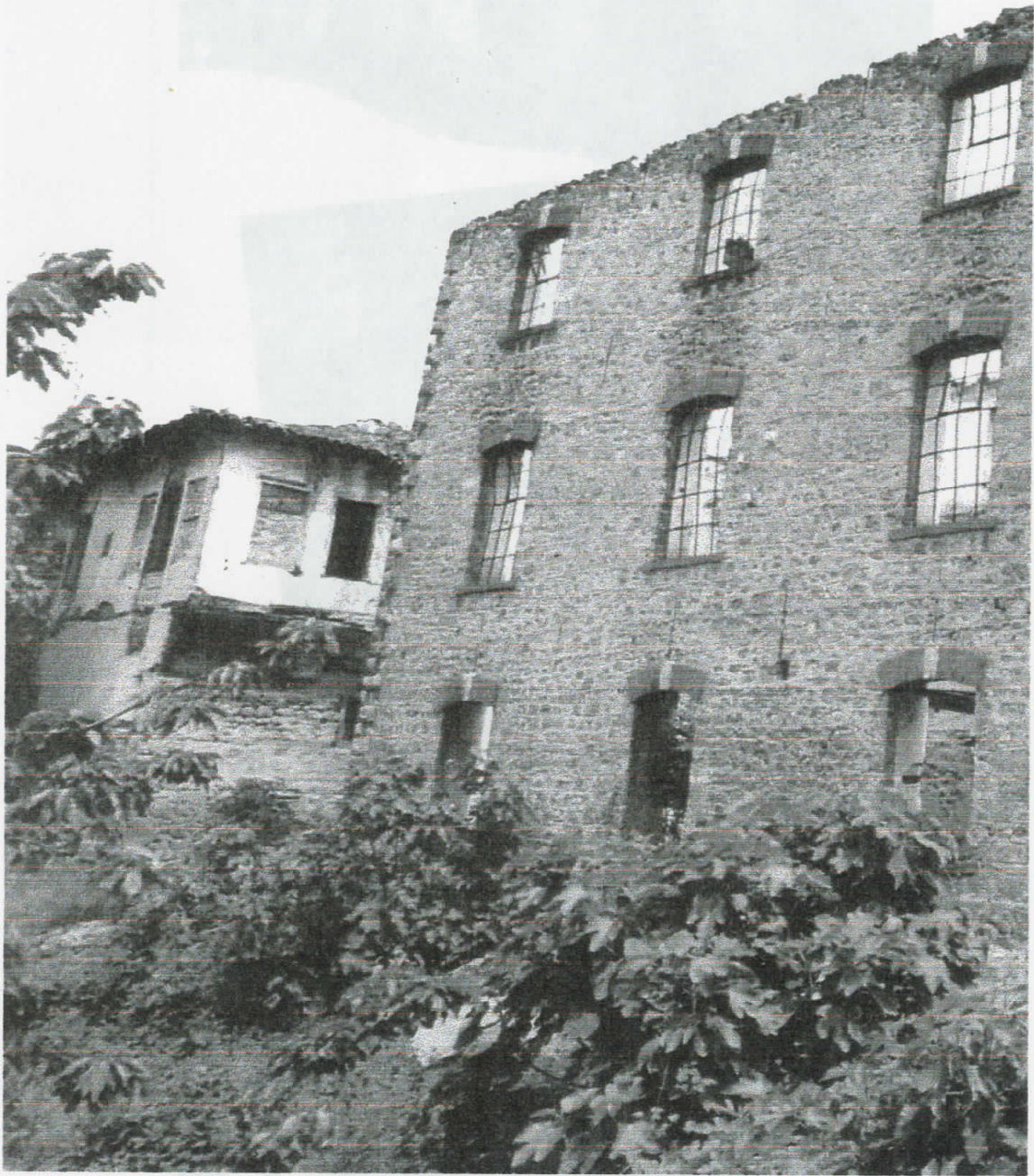
Λαδόμυλοι Βέροιας

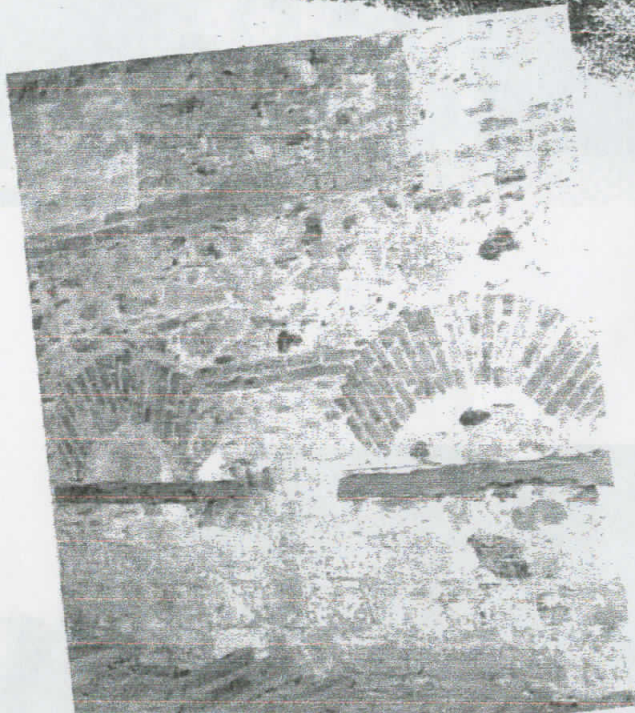
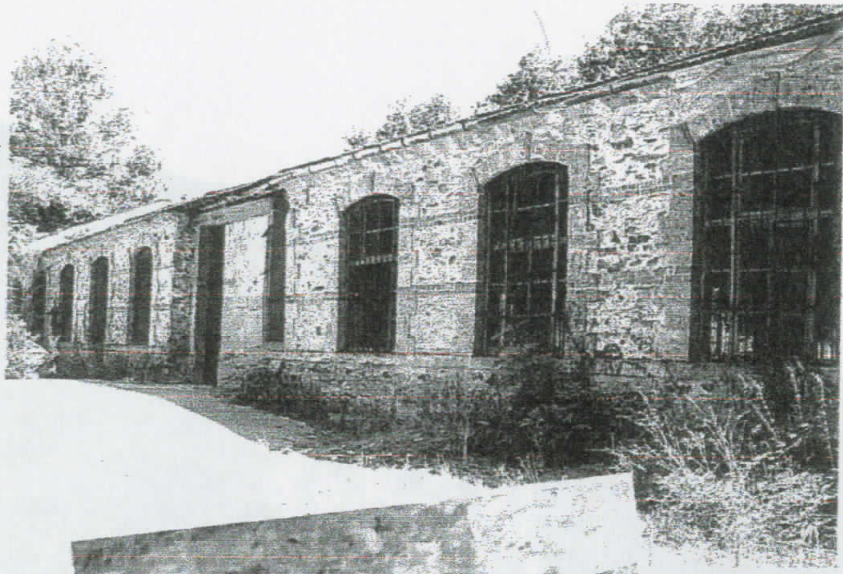
- Γεωργίου Σαράφογλου στην οδό Πιερίων (σώζεται μέχρι σήμερα).

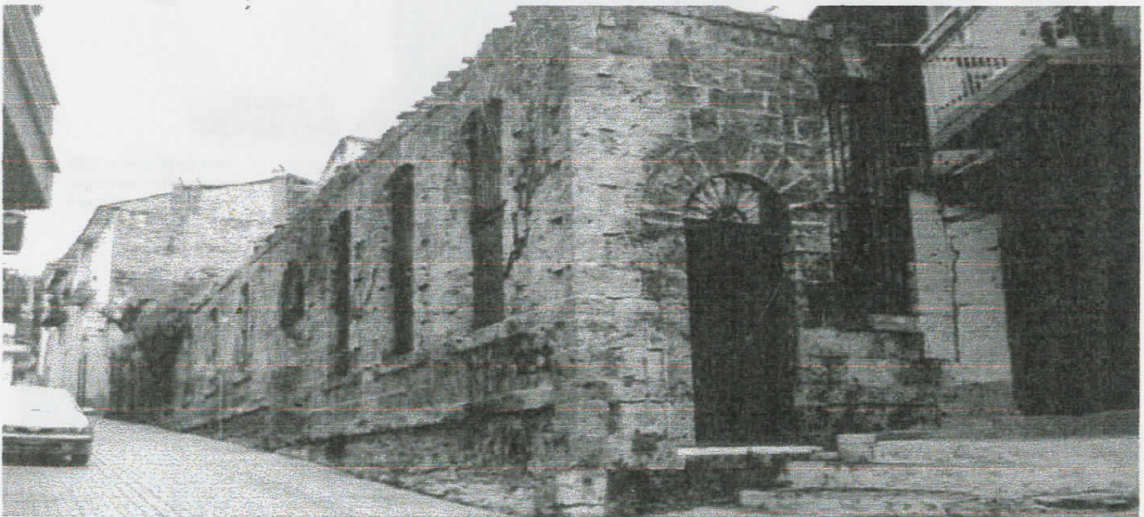
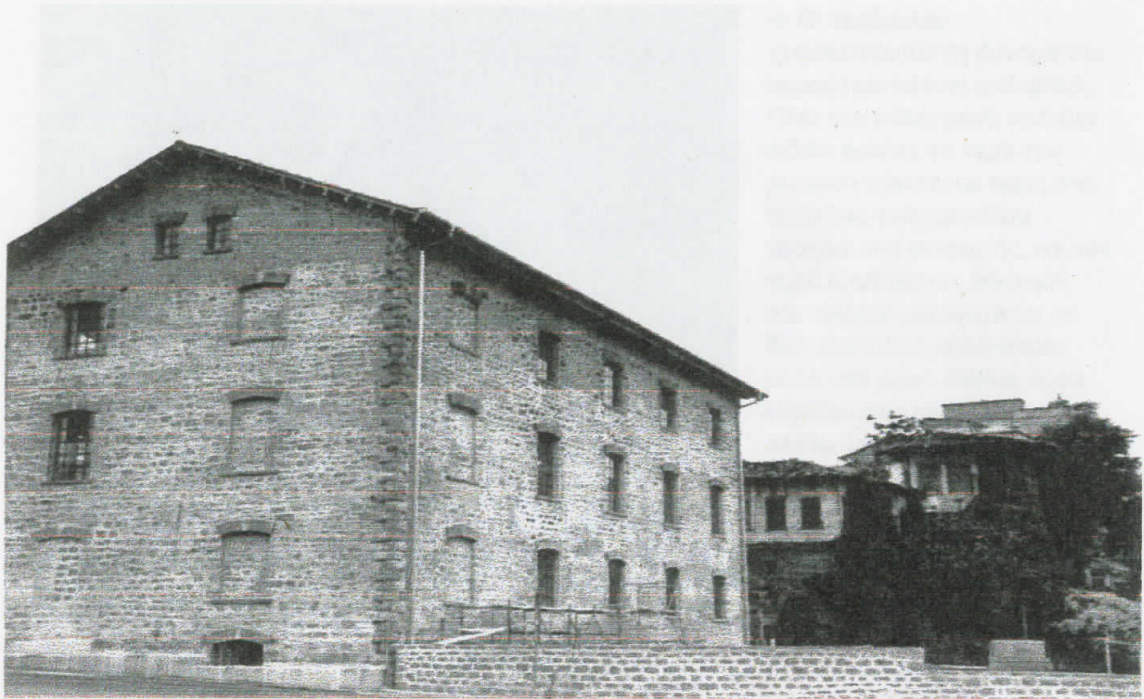
- Χαράλαμπου Κότζιαλη στα «Παπάκια».
- Σταύρου Κανδύλα στην οδό Θωμαΐδου.
- Νικόλαου Κανδύλα στην οδό Θωμαΐδου.
- Εμμανουήλ Μαλούτα στην οδό Πιερίων και Θωμαΐδου.

ΠΕΡΟΜΥΛΟΙ

◀ Οι νερόμυλοι χρησιμοποιούν τη δύναμη του νερού που πέφτει από ψηλά. Πλάι στο μύλο, μέσα από ένα ειδικό αυλάκι, το νερό του ρυακιού χύνεται με ορμή στα πτερύγια ενός μεγάλου τροχού, της φτερωτής, και τον γυρίζει αδιάκοπα. Η κίνηση του τροχού μεταφέρεται σε δύο τεράστιες μυλόπετρες μέσα στο μύλο. Καθώς η μια γυρίζει πάνω στην άλλη, αλέθει το στάρι σε αλεύρι. Πιο παλιά, σε περιοχές με πολλά τρεχούμενα νερά, χρησιμοποιούσαν τέτοιους μύλους για το άλεσμα των δημητριακών τους.

Σε ένα δευτερόλεπτο 200 λίτρα νερού «πέφτουν» κατά ένα μέτρο.

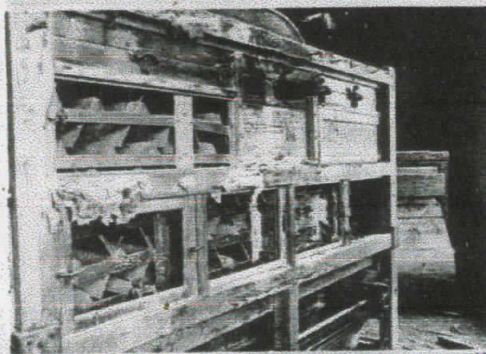
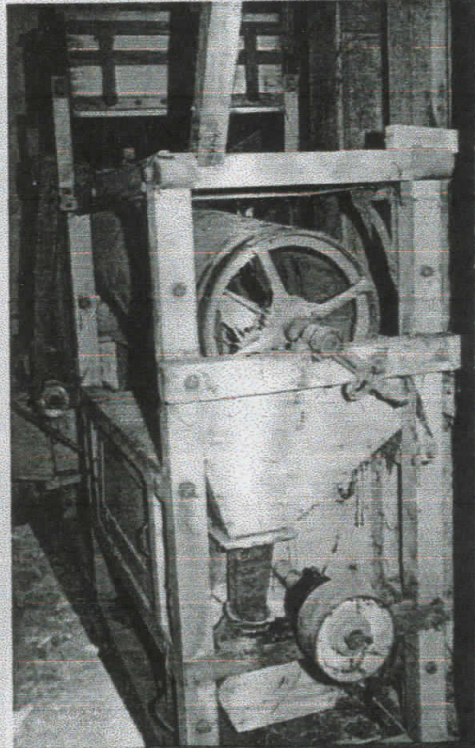
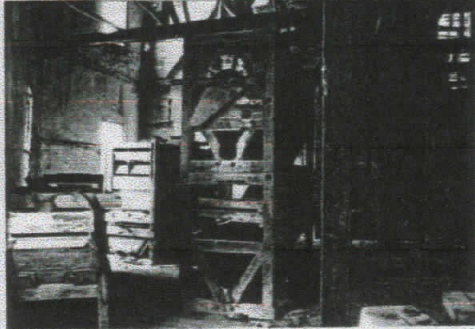
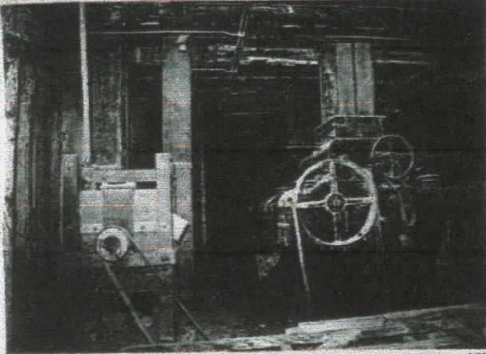

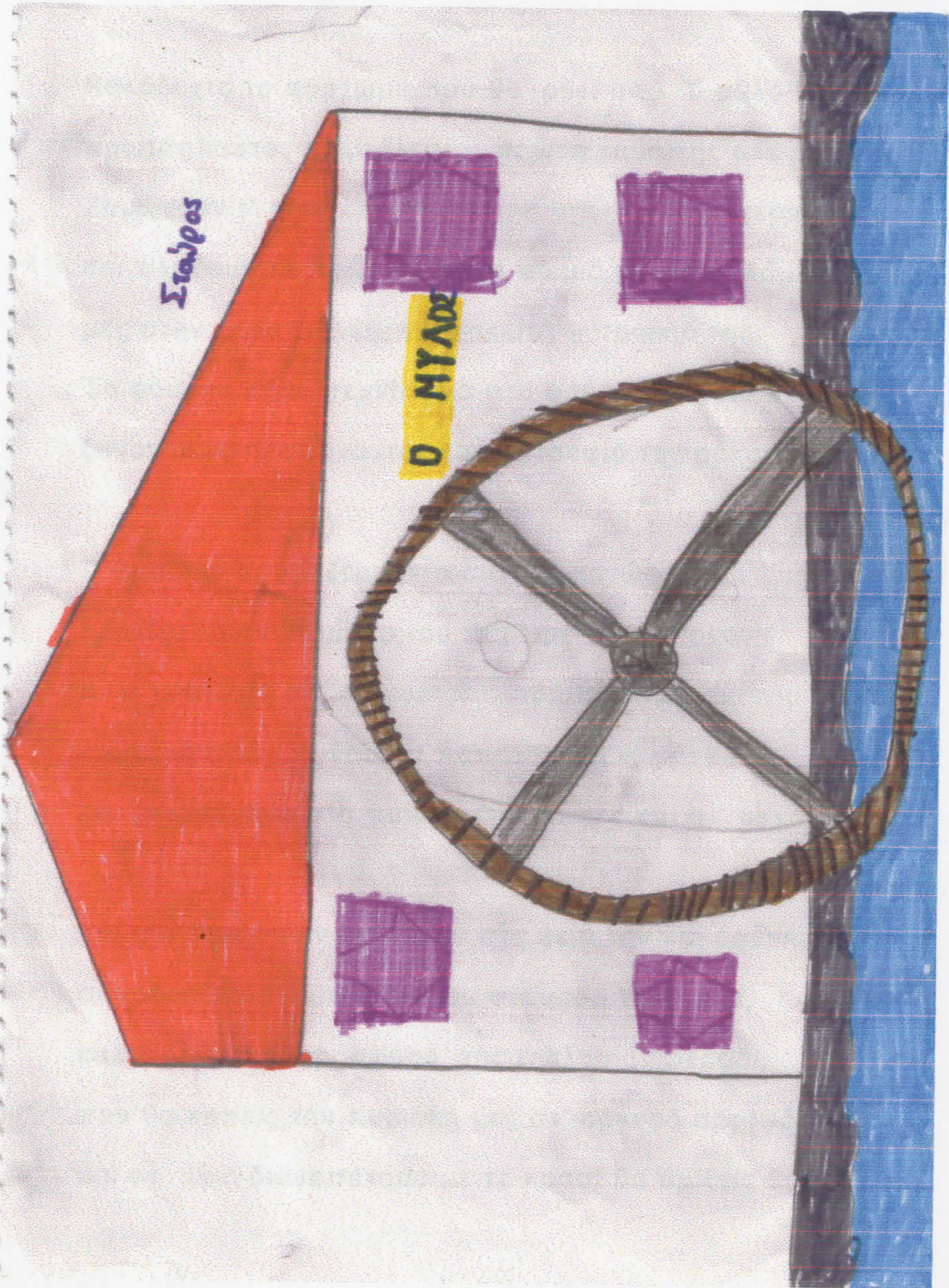
ΚΑΝΑΛΙ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ

Εδώ το νερό δίνει ένα μέρος από την ενέργειά του στον υδατοτροχό

ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ

**ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΣ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΜΑΘΑΙΟΥ ΝΑΟΥΣΑ**

Σταύρος

Ο ΜΥΛΟΣ

ΨΩΜΙ

Καλόδεχτο το φόρτωμα που θα' ρθει από το μύλο,

πρωτόπλαστο, πρωτάλεστο, πρώτη χαρά της σκάφης.

Ζυμώνουν τ' ανασκουμπωτά της πρωτονύφης χέρια

και πλάθουν τα πρωτόπλαστα ψωμιά με τις παλάμες

μες στην καλοπελεκητή πινακωτή – προικιό της.

Το φούρνο καίει, τεχνίτισσα στο φούρνο, η γριά κυρούλα,

ξανανιωμένη, αφήνοντας τη συντροφιά της ρόκας.

Ω βραδινό συμμάζεμα στο σπιτικό κατώφλι,

καρτέρεμα ανυπόμονο του πυρωμένου φούρνου !

Κι ω μέθυσμα απ' τη μυρωδιά πρώτου ψωμιού που αχνίζει,

κομμένο από το γέροντα παππού χωρίς μαχαίρι

και μοιρασμένο στα παιδιά, στις νύφες και στ' αγγόνια !

και συ, θυσία των ταπεινών στη θεία την καλοσύνη,

σημαδεμένο ανάμεσα με του σταυρού τη βούλα,

καλοπλασμένο πρόσφορο, της εκκλησιάς μεράδι,

που θα κοπείς την Κυριακή μες στ' αργυρό αρτοφόρι

και στ' άγιο δισκοπότηρο με το κρασί θα σμίξεις !

ΝΕΡΟ – παροιμίες

- Κρύο νερό, ζεστό ψωμί είναι κι οι δυο κακοί γιατροί.
- Το νερό που θα χυθεί, δε μαζεύεται όλο.
- Τα νερά τρέχουν στα νερά.
- Ήσυχο νερό τρυπάει το βουνό.
- Ασκιά τρύπια, νερό δεν κρατάνε.
- Το αίμα νερό δε γίνεται.
- Μην περιμένεις να διψάσεις για να φέρεις νερό.
- Το γουδί δε κοπανίζει το νερό.
- Για θάνατο και για νερό ποτέ μη βλαστημήσεις.
- Έκανε μια τρύπα στο νερό.
- Η σκουριά τρώει το σίδηρο και το νερό την πέτρα.
- Στο νερό γράφει και στην άμμο χτίζει.

ΜΥΛΟΣ – παροιμίες

- ✘ Αλέθει ο μύλος τα φλουριά.
- ✘ Με χυτό νερό ο μύλος δε γυρίζει.
- ✘ Όπου κι αν πάει το άλεσμα, ο μύλος θα το αλέσει.
- ✘ Ο μύλος νερό θέλει, ευχές δεν θέλει.
- ✘ Ο άσωτος και ο μπεκρής δεν κάνουν ούτε φούρνο, ούτε μύλο.
- ✘ Σαν κοπεί το νερό ο μύλος δεν αλέθει.
- ✘ Όποιος σε μύλο μέσα μπαίνει, πάντα λερωμένος βγαίνει.
- ✘ Το λιγοστό νερό το μύλο δε γυρίζει.
- ✘ Ο καλός ο μύλος όλα τα αλέθει.

- ✘ Ο δρόμος και ο νερόμυλος αμέλεια δε θέλουν.
- ✘ Δεν μπορεί να είσαι και στον φούρνο και στον μύλο.
- ✘ Αλλού χτυπάει το νερό κι αλλού βροντάει ο μύλος.
- ✘ Το σακούλι του παπά και ο μύλος ποτέ δεν ευκαιρούνε.

ΜΥΛΩΝΑΣ – παροιμίες

- Ή παπάς παπάς, ή ζευγάς ζευγάς, ή καθάριος μυλωνάς.
- Όλοι κλαίνε το άλεσμα κι ο μυλωνάς το αυλάκι.
- Όποιος μαλώνει με τον μυλωνά, μαλώνει με το ψωμί του.
- Τα παιδιά του μυλωνά σκάσανε από τη δίψα.
- Από μυλωνάς Δεσπότης.

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΝΕΡΟ

Επείρωσε και της αγγής τ' ύστερα σήλασθαι
τ' αδόνη τη μπαλλάντα του την έχει σταματήσει
κι η μάγνα σάβου ευκατάστατη την κλίση
και την ζυγνά μ' αμύγδαλα και τ' αμύγδαλα
Βερονιάτορα...
για της Μπα...
που κάθε στο...
γιατί είναι φ...
Παρθένος...
κι ακούν...
εσον...
Βα...
μου αυθόρμητο λουλούδι.

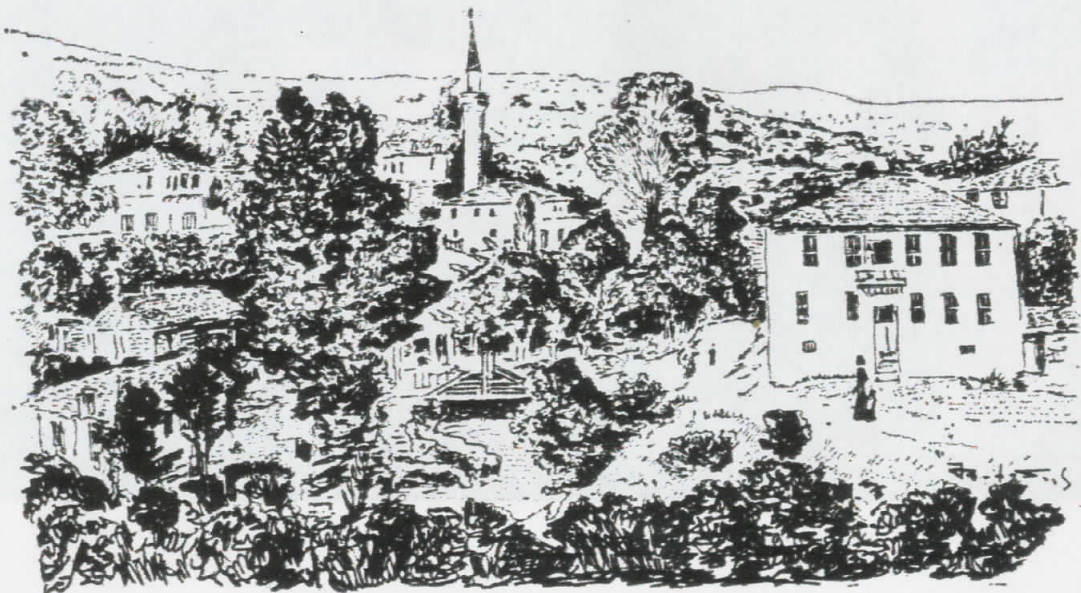

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΝΕΡΟ

Ξημέρωσε και της αυγής τ' αστέρι σιγοσβύνει
τ' αηδόνι τη μπαλλάντα του την έχει σταματήσει
κι η μάννα σκύβει ευλαβικά στις κόρης της την κλίνη,
και την ξυπνά μ' ένα φιλί να φύγει για τη βρύση.

Βεροιωτοπούλα δροσερή παίρνει το στενορούμι
για της Μπαρμπούτας την πηγή τη χλιοπαινεμένη
που κάθε στάλα της ξυπνά τον πόθο και τη μνήμη,
γιατί είναι φίλτρο και γλυκά στον έρωτα σε δένει.

Παρθένες ροδομάγουλες τα μυστικά τους λένε
κι ακούν της βρύσης λάλημα κι απόκοσμο τραγούδι:
«σαν θα φιλήσεις την πηγή και ξεδιψάσεις ξένε,
θενά ριζώσεις δίπλα μου αμάραντο λουλούδι».

MIATANI - MIATANTZHE

ΜΠΑΤΑΝΙ – ΜΠΑΤΑΝΤΖΗΣ

Μπατάνι ή υδροτριβείο ή νεροτριβείο.

Επισκεφθήκαμε το νεροτριβείο του κ. Γ. Παπαρουσόπουλου, ένα από τα δύο που υπάρχουν στην πόλη μας κι εξυπηρετούν τις ανάγκες μας. Όπως μας είπε ο ίδιος χτίστηκε πριν από 200 χρόνια και λειτουργούσε σαν νερόμυλος, χρησιμοποιώντας φτερωτές. Τώρα δουλεύει σαν μπατάνι με χοντρούς σωλήνες νερού.

Φυσικά απαραίτητη προϋπόθεση για να λειτουργήσει ένα μπατάνι είναι να υπάρχει κοντά σ' αυτό ένα ποτάμι.

Το συγκεκριμένο μπατάνι είναι κοντά στο ποτάμι της Μπαρμπούτας.

Νεροτριβή είναι η κατεργασία που εφαρμόζεται σε χοντρά υφάσματα, μάλλινα και κυρίως σε μάλλινες κουβέρτες, παλιότερα βελέντζες και φλοκάτες, με σκοπό να πυκνώσουν την ύφανση και να βελτιώσουν την επιφάνειά τους και γενικά την εμφάνισή τους. Τοποθετούν τα μάλλινα υφαντά σε σαπυνοδιάλυμα ή αραιό οξύ (ή και σε νερό μόνο) και το αποτέλεσμα επιτυγχάνεται με το τρίψιμο και χτύπημα του νερού (το οποίο πέφτει με δύναμη και σε μεγάλη ποσότητα) πάνω στο υφαντό.

Σήμερα όμως δεν υπάρχουν υφάντρες να υφαίνουν μάλλινα υφάσματα, αλλά ούτε και οι νοικοκυρές χρησιμοποιούν τις μάλλινες βελέντζες πια. Η δουλειά του μπαταντζή περιορίστηκε πολύ ή και κοντεύει να εξαφανιστεί. Το μόνο που κάνουν τώρα

είναι να αφρατεύουν ή και να φρεσκάρουν τα χαλιά, τις φλοκάτες και τα παλιά υφαντά που ελάχιστοι χρησιμοποιούν.

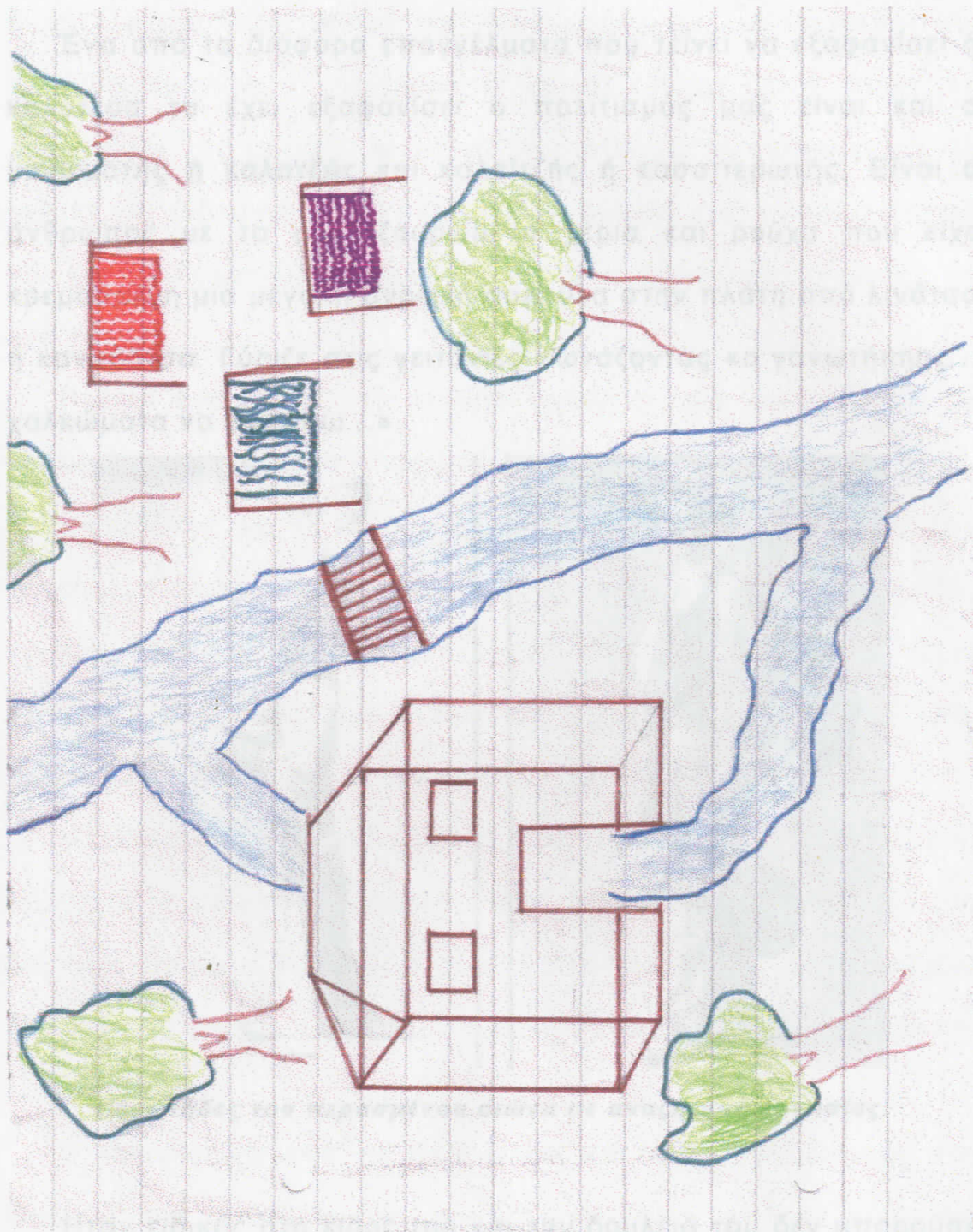
Τα μάλλινα χαλιά καθαρίζονται πλέον στα σύγχρονα ταπητοκαθαριστήρια.

Από την επίσκεψη στο υδροτριβείο του κ. Γιώργου Παπαρουσόπουλου.

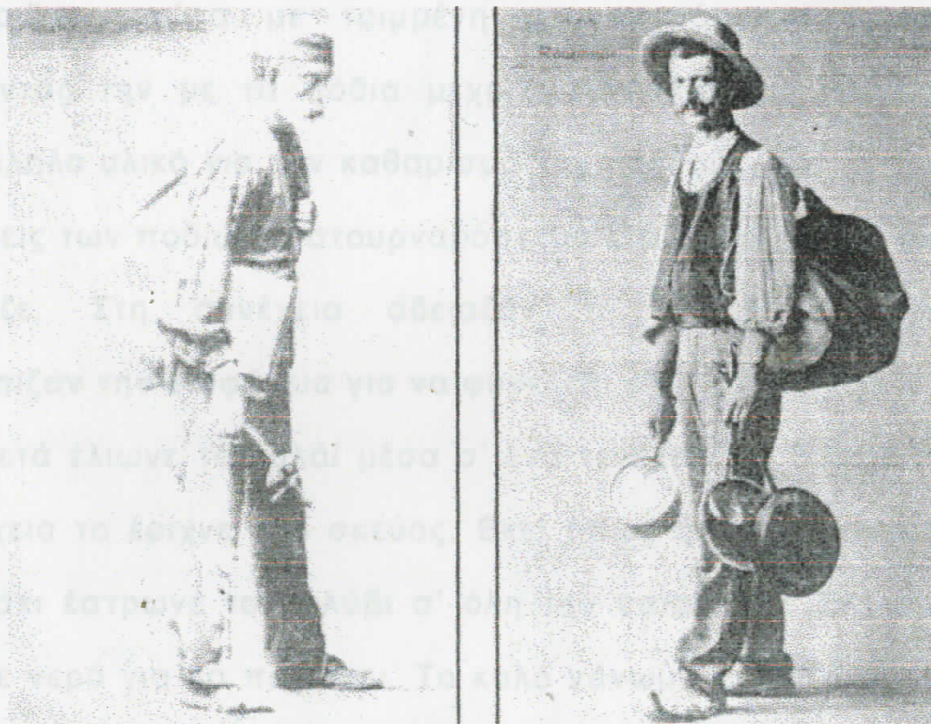
ΓΑΝΩΜΑΤΗΣ Η ΚΑΛΑΤΣΗΣ

κόκαλα να την κάνει άλλος. Μάζευε τα τετζέρια, κακόβια, μικρά ή μεγάλα αεράτια, τηγόνια κ.λπ. Όλα αυτά ήταν μαγειρικά σκεύη.

ΓΑΝΩΜΑΤΗΣ Ή ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Ένα από τα διάφορα επαγγέλματα που τείνει να εξαφανίσει ή καλύτερα το έχει εξαφανίσει ο πολιτισμός μας είναι και ο γανωματής ή καλατζής και καλαϊτζής ή κασσιτερωτής. Είναι ο άνθρωπος με τα μουντζουρωμένα χέρια και ρούχα που είχε κρεμασμένη μια μεγάλη ανοιχτή σακούλα στην πλάτη από λινάτσα ή καναβάτσα. Γύριζε στις γειτονιές φωνάζοντας «ο γανωτήρηης... χαλκώματα να γανώσω...».

Γανωτήδες του περασμένου αιώνα σε αναζήτηση εργασίας.

Ήταν ειδικός στο είδος του και την δουλειά του δεν μπορούσε εύκολα να την κάνει άλλος. Μάζευε τα τετζέρια, κακάβια, μικρά ή μεγάλα λεβέτια, τηγάνια κ.λπ.. Όλα αυτά ήταν μαγειρικά σκεύη.

Τα μάζευε όλα σ' ένα παλιό σπίτι, συνήθως ακατοίκητο ή κάτω από κάποια ταράτσα. Εκεί έσκαβε μία γούβα στο χώμα και μέσα άναβε φωτιά. Τη φωτιά τη διατηρούσε με το φουσερό και χρησιμοποιώντας τ' απαραίτητα υλικά και εργαλεία όπως τα κολλητήρια, τις μασιές, το καλάϊ (κασσίτερο), το νισαντίρι και το κεζάπι, τη σιδερωστιά, το νέφτι και κομμάτια από παλιά σιδερικά για να βουλώνει καμιά τρύπα, τα έκανε καινούρια, δίνοντάς τα νέα λάμψη.

Πολλοί γανωτήδες, τα μεγάλα σκεύη (ταψιά και καζάνια) τα καθάριζαν πρώτα με τριμμένη στουρναρόπετρα σαν άμμο, τρίβοντάς την με τα πόδια μέχρι να γυαλίσουν. Ήταν το πιο κατάλληλο υλικό για τον καθαρισμό του σκεύους. Με τις ρυθμικές κινήσεις των ποδιών η στουρναρόπετρα έτριβε το καζάνι και κείνο γυάλιζε. Στη συνέχεια άδειαζαν τη στουρναρόπετρα και σκούπιζαν την επιφάνεια για να φύγει ότι είχε απομείνει.

Μετά έλιωνε το καλάϊ μέσα σ' ένα τενεκεδένιο δοχείο και στη συνέχεια το έριχνε στο σκεύος. Εκεί όπως ήταν λιωμένο, μ' ένα βαμβάκι έστρωνε το μολύβι σ' όλη την επιφάνεια. Στη συνέχεια έριχνε νερό για να παγώσει. Το καλό γάνωμα χρειαζόταν δύο και τρεις στρώσεις.

Ο γανωτής έπρεπε να είναι καλός και πολύ προσεχτικός στη δουλειά του, γιατί αν δεν τα γάνωνε καλά, υπήρχε κίνδυνος δηλητηριάσεως.

Αφού τελείωνε το γάνωμα κι άρχιζε τη μοιρασιά έκανε και τα αστεία του:

«Έλα κυρά να δεις τη μούρη σου. Καθρέφτης έγινε, για κοίτα καλά !!!».

Αεροπόρος δεν είμαι. Τα παιδικά μου όνειρα έσβησαν. Γανωτής είμαι και δεν το κρύβω. Ο καλαντζής Γιάννης Μπάτσιος στα νιάτα του (φωτ. 1955)

Σήμερα ελάχιστες οικογένειες χρησιμοποιούν χάλκινα σκεύη για Παρασκευή φαγητού. Τα περισσότερα τα έχουμε για διακόσμηση, γιατί οι νοικοκυρές τώρα χρησιμοποιούν ανοξείδωτα σκεύη.

Συνήθως ο καλαντζής, παλιότερα, ήταν και προάγγελος κάποιου ευχάριστου γεγονότος, για βαφτίσια και για γάμο.

Οι καλαντζήδες ήταν άνθρωποι της ξενιτειάς. Ήταν συνήθως Ηπειρώτες. Είχαν αλλά και ακόμη έχουν παράδοση στα χαλκώματα. Τα Γιαννιώτικα και τα Σκυριανά ήταν τα πρώτα.

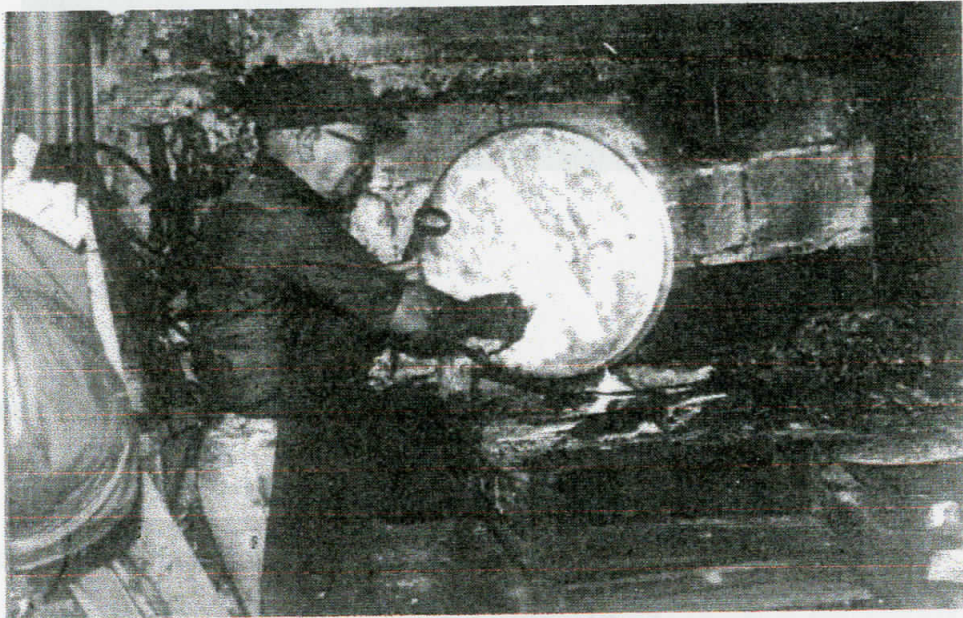
Στην πόλη μας, όλως παραδόξως, απέμεινε ένας ακόμα από αυτούς, ο συμπάθητικός κ. . Μία γραφική φιγούρα, πιστός λάτρης της παράδοσης, παρά τη μεγάλη ηλικία του. Η παρουσία του μας θυμίζει την παλιά εκείνη καλή εποχή.

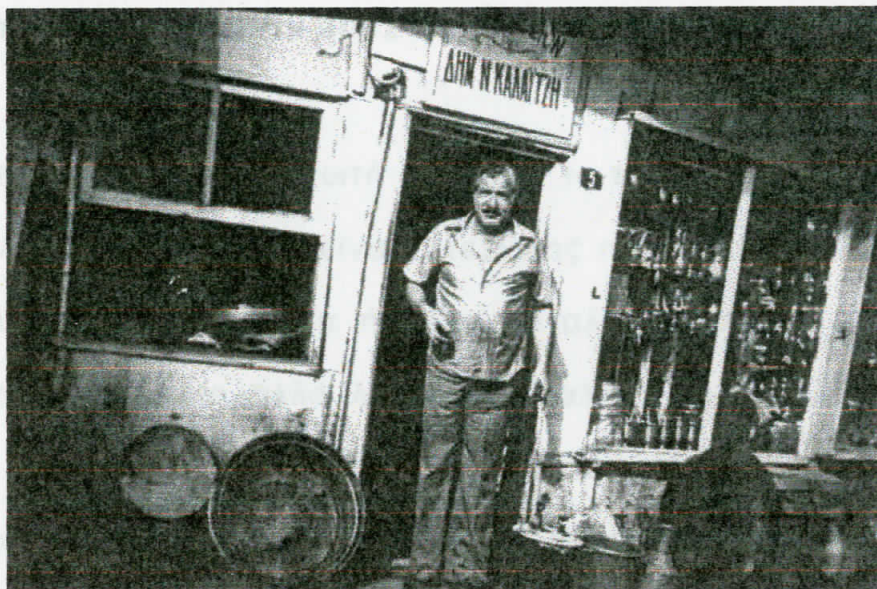

Ο ιδιοκτήτης του μπακιρτζήδικου σε Λιγαθα κατεβάσει οριστικά τα ρολά του κατστήματος για τη μικρή του πελατεία

Ο Βεροιώτης Καλαντζής κ.

Από τους παλιούς γανωτήδες ου συνέχιζαν το επάγγελμά τους και μέχρι τη δεκαετία του 1970-80 ήταν οι: Σταύρος Λώλης, Αθαν. Κολοκύθας, Κων/νος Χριστόπουλος ή Αρβανίτης, Κων/νος Μπάκας. Επειδή το ξεγάνωτο χάλκωμα δεν έχει καμία αξία προέκυψε και η προσβλητική φράση για κάποιον που είναι απολίτιστος, άξεστος: «*Άντε ξεγάνωτε τενεκέ*».

Τετάρτη 20 Ιανουαρίου 2002

Το επάγγελμα του γανωτή είναι παλιό και έχει τις ρίζες του στο Βυζάντιο. Παλιότερα οι γανωτήδες γύριζαν στο δρόμο μ' ένα τσουβάλι κρεμασμένο από τον ώμο και έβαζαν μέσα κατσαρόλες, ταψιά, κουταλοπήρουνα για να γανωθούν. Άλλοι γύριζαν με τα πόδια ή με γαϊδούρι για να φορτώνουν τα ξεβαμμένα χαλκώματα και τα γανωμένα που έπρεπε να τα παραδώσουν στις νοικοκυρές. Το γύρισμα στις γειτονιές κρατούσε μέχρι το μεσημέρι, το απόγευμα ο γανωτής έμενε στο εργαστήριό του. Εκεί δίπλα στη φωτιά που τη διατηρούσε με το φουσερό και χρησιμοποιώντας τ' απαραίτητα υλικά και εργαλεία τα έκανε καινούρια δίνοντάς τα νέα λάμψη.

Τρίτη 29 Ιανουαρίου 2002

Για το Γανωτή

Το επάγγελμα του γανωτή είναι απ' τα παλιά και παραδοσιακά επαγγέλματα. Ο γανωτής είναι ο τεχνίτης που γυαλίζει, λαμπρύνει τα σκεύη από χαλκώματα ή άλλο μέταλλο αφού τα αλείφει με κασσίτερο ή κάποιο άλλο λαμπρό μέταλλο. Το γάνωμα γινόταν από τα αρχαία χρόνια. Από τη μυκηναϊκή ακόμη εποχή μετά την ζωγράφιση ενός αγγείου και το ψήσιμό του στο φούρνο, έβαζαν πάνω σ' αυτό κάποιο επίχρισμα το οποίο με ένα γυαλιστερό βερνίκι έδινε μια ζεστή όψη στο χρώμα της επιφάνειας του αγγείου. Όμως με ποιο τρόπο γινόταν το γάνωμα στην αρχαιότητα δεν είναι γνωστό σήμερα.

Δευτέρα 28 Φεβρουαρίου 2002

Ο Γανωματής τον παλιό καιρό ήταν ο τεχνίτης ο οποίος γάνωνε τα διάφορα σκεύη που χρησιμοποιούσαν τότε οι άνθρωποι για τις ανάγκες τους. Τότε τα σκεύη τους ήταν από μπακίρι, ένα υλικό που με τον καιρό μαύριζε και σκούριαζε και ήθελε γυάλισμα.

Έτσι πήγαινε στα σπίτια των πλουσίων και γάνωνε τα μπακίρια τους.

ΛΥΡΑΡΗΣ – ΛΥΡΑ

Λυράρης ονομάζεται ο κατασκευαστής του μουσικού οργάνου, της λύρας, αλλά και ο οργανοπαίχτης της λύρας.

Το μουσικό αυτό όργανο παρουσιάζει διάφορους τύπους.

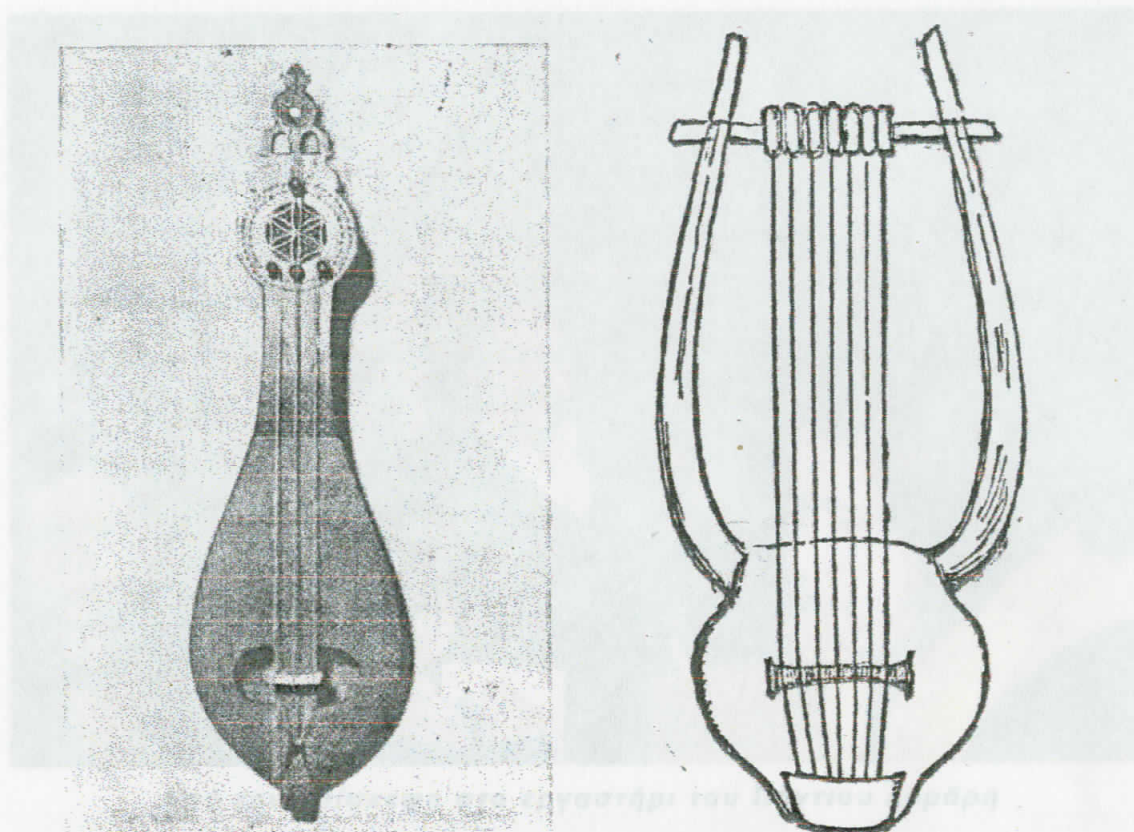
1) Έγχωρδο μουσικό όργανο των αρχαίων Ελλήνων. Χρησιμοποιήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια. Οι αρχαίοι Έλληνες έπαιζαν τη λύρα με τα δάχτυλα, ενώ σήμερα παίζεται με το δοξάρι. Κατά την αρχαία εποχή ήταν γνωστή και στους

Αιγύπτιους, Εβραίους, Ασύριους και άλλους ανατολικούς λαούς. Κατά την παράδοση η λύρα ήταν εφεύρεση του θεού Ερμή. Ο Ερμής, όπως λέει η μυθολογία κατασκεύασε την πρώτη λύρα από καύκαλο χελώνας, δύο κέρατα κριαριού και έντερα βοδιών που είχε κλέψει από τον Απόλλωνα.

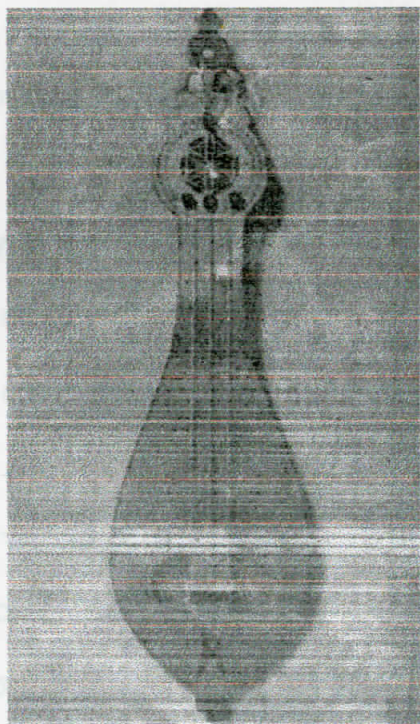
Η λύρα των αρχαίων Ελλήνων αποτελούνταν από το «ηχείο, το ζυγό» που ένωνε τους βραχίονες και τις χορδές που ξεκινούσαν από το ηχείο και κατέληγαν στο ζυγό. Οι χορδές της λύρας αρχικά είναι τρεις. Όσο όμως αυξάνονταν οι μουσικοί φθόγγοι της κλίμακας, αυξάνονταν και οι χορδές οι οποίες έφτασαν τις 18. Σήμερα λύρα είναι το λαϊκό όργανο με τρεις χορδές και παίζεται με δοξάρι. Τη χρησιμοποιούν οι Κρητικοί και οι Πόντιοι.

Η ποντιακή λύρα ήταν το παραδοσιακό όργανο του Πόντου και του Καυκάσου για 700 χρόνια. Κατασκευάζεται από ξύλο μουριάς ή κορομηλιάς ή σφενδάμης ή δαμασκηνιάς. Τα εργαλεία που χρησιμοποιεί ο λυράρης είναι τα: καπάνι, σκάνος, δράπανο, τρίφτης, σκαρπέλο. Αφού την κατασκευάσει τη βάφει και τη λουστράρει.

Η ποντιακή λύρα που λέγεται και «κεμεντζές» έχει ηχείο σε σχήμα φιάλης, χέρι κοντό, καβαλάρη και τρία κλειδιά, για τις ισάριθμες χορδές. Παίζεται μόνη της, αλλά, συνήθως σε μαζικά γλέντια και πανηγύρια, παίζεται μαζί με ζουρνά, νταούλι ή και τσαμπούνα.

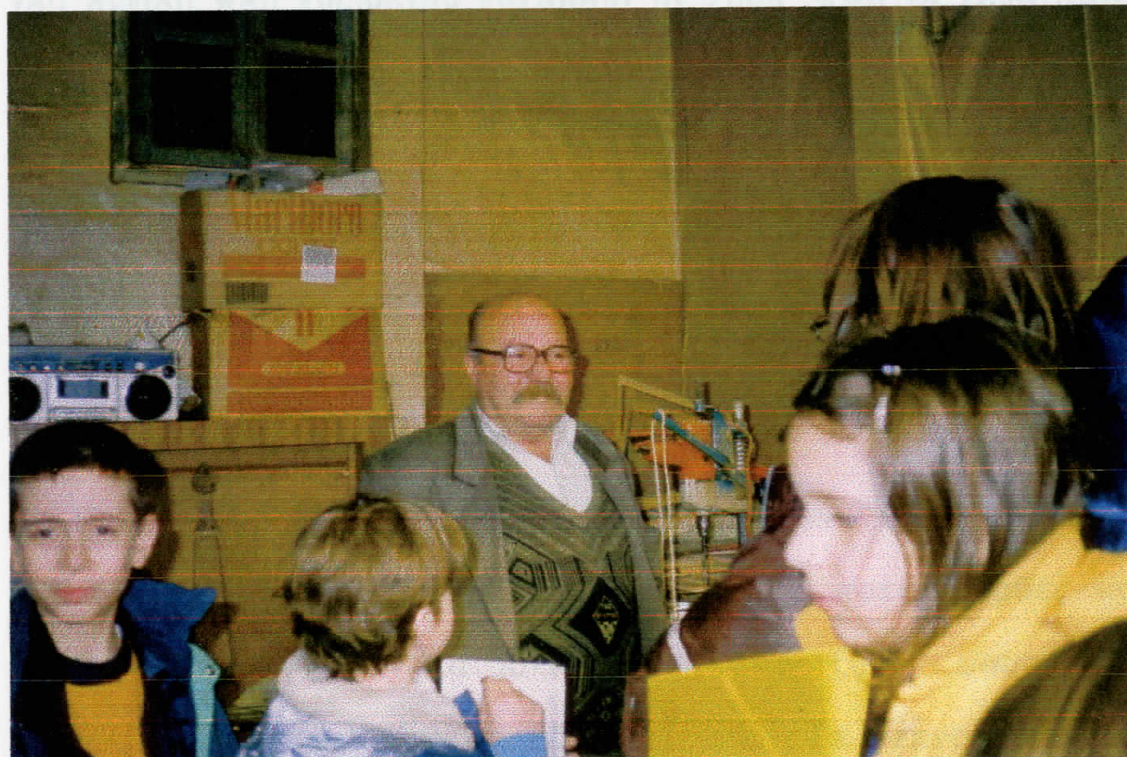
Αριστερά: η γνωστή Κρητική λύρα, Δεξιά: η αρχαία ελληνική λύρα

Η ποντιακή λύρα

Διηγήσει ο Μαρ
Ελλάδα:
Πληροφορίας
Η λύρα είναι
χρησιμοποιήθηκε
έπεισαν τη λύρα
θαξάοι. Κατά τη
Αιγύπτιους, Εβραίοι
Κατά την παράδοση
όμοιο με άστρακο χέλι
ελεφαντόδοντο. Δύο κέρατα ήταν προσαρμοσμένα στα πάνω άκρα

μουσικό όργανο που
Οι αρχαίοι Έλληνες
συχνά παίζονταν με το
γνωστή και στους
αυτούς ανατολικούς λαούς
η του Ερμή. Το ηχείο
μαζοντιαν από ξύλο ή
ελεφαντόδοντο. Δύο κέρατα ήταν προσαρμοσμένα στα πάνω άκρα

Από την επίσκεψη στο εργαστήριο του Πόντιου Λυράρη

Δευτέρα 8 Μαρτίου 2002

Εργασία:

Πληροφορίες για το λυράρη

Η λύρα είναι ένα έγχορδο μουσικό όργανο που χρησιμοποιήθηκε από τα αρχαία χρόνια. Οι αρχαίοι Έλληνες έπαιζαν τη λύρα με τα δάχτυλα ενώ σήμερα παίζεται με το δοξάρι. Κατά την αρχαία εποχή ήταν γνωστή και στους Αιγύπτιους, Εβραίους, Ασύριους και άλλους ανατολικούς λαούς. Κατά την παράδοση η λύρα ήταν εφεύρεση του Ερμή. Το ηχείο όμοιο με όστρακο χελώνας κατασκευάζονταν από ξύλο ή ελεφαντόδοντο. Δύο κέρατα ήταν προσαρμοσμένα στα πάνω άκρα

του ηχείου που ενωνόταν εγκάρσια με ζυγό. Από το ζυγό αυτό, μέχρι το κάτω άκρο του ηχείου τεντώνονταν τρεις χορδές, οι οποίες αργότερα αυξήθηκαν μέχρι 18.

Παίζονταν με δάχτυλα ή με ειδικό πλήκτρο. Η λύρα αυτή χρησιμοποιούνταν μέχρι το μεσαίωνα. Η σύγχρονη λύρα, διαδεδομένη πολύ στην Κρήτη κατασκευάζεται κυρίως από ξύλο μαύρης μουριάς ή καρυδιάς.

Η ποντιακή λύρα ήταν παραδοσιακό όργανο του Πόντου για 700 χρόνια. Μοιάζει με το μπουζούκι, έχει τρεις χορδές και παίζεται με δοξάρι. Κατασκευάζεται από ξύλο: μουριάς ή τζιρνικιάς ή σφενδάμι ή δαμασκηνιά. Τα εργαλεία που χρησιμοποιεί ο λυράρης είναι: καπάκι, σκάνος, δράπανο, τρίφτης, σκαρπέλο. Αφού την κατασκευάσει τη βάφει και τη λουστράρει.

Λύρα

Έγχορδο μουσικό όργανο των αρχαίων Ελλήνων, γνωστό επίσης στους Αιγύπτιους, στους Ασύριους, στους Εβραίους κ.λπ.. Κατά την ελληνική μυθολογία είναι δημιούργημα του Ερμή, ο οποίος κατασκεύασε την πρώτη από καύκαλο χελώνας, δύο κέρατα κριαριού και έντερα βοδιών που είχε κλέψει από τον Απόλλωνα. Και όταν ο αδερφός του Απόλλωνα ήρθε στη σπηλιά του για να ζητήσει τα κλεμμένα βόδια εκείνος του χάρισε τη μελωδική λύρα και ο Απόλλων τόσο πολύ ευχαριστήθηκε, ώστε

όχι μόνον τα βόδια του άφησε, αλλά και το κηρύκειό του. Η λύρα των οργάνων των αρχαίων αποτελούνταν από το «ηχείο», δύο «βραχίονες» που ξεκινούσαν από το ηχείο, το «ζυγό» που ένωνε τους βραχίονες και τις χορδές που ξεκινούσαν από το ηχείο και κατέληγαν στο ζυγό. Οι χορδές της λύρας αρχικά ήταν τρεις. Όσο όμως αυξάνονταν οι μουσικοί φθόγγοι της κλίμακας αυξάνονταν και οι χορδές οι οποίες έφτασαν τις 18. Παιζόταν με τα δάχτυλα των δύο χεριών και σπάνια γινόταν χρήση πλήκτρων. Ο ήχος της ήταν βαθύς αλλά ξηρός και ερχόταν σε αντίθεση με το λεπτό ήχο της κιθάρας. Λύρα ονομάζεται σήμερα λαϊκό όργανο με τρεις χορδές που παίζεται με δοξάρι. Την χρησιμοποιούν οι Κρητικοί και οι Πόντιοι. Δεν έχει όμως καμία σχέση με τη λύρα των αρχαίων.

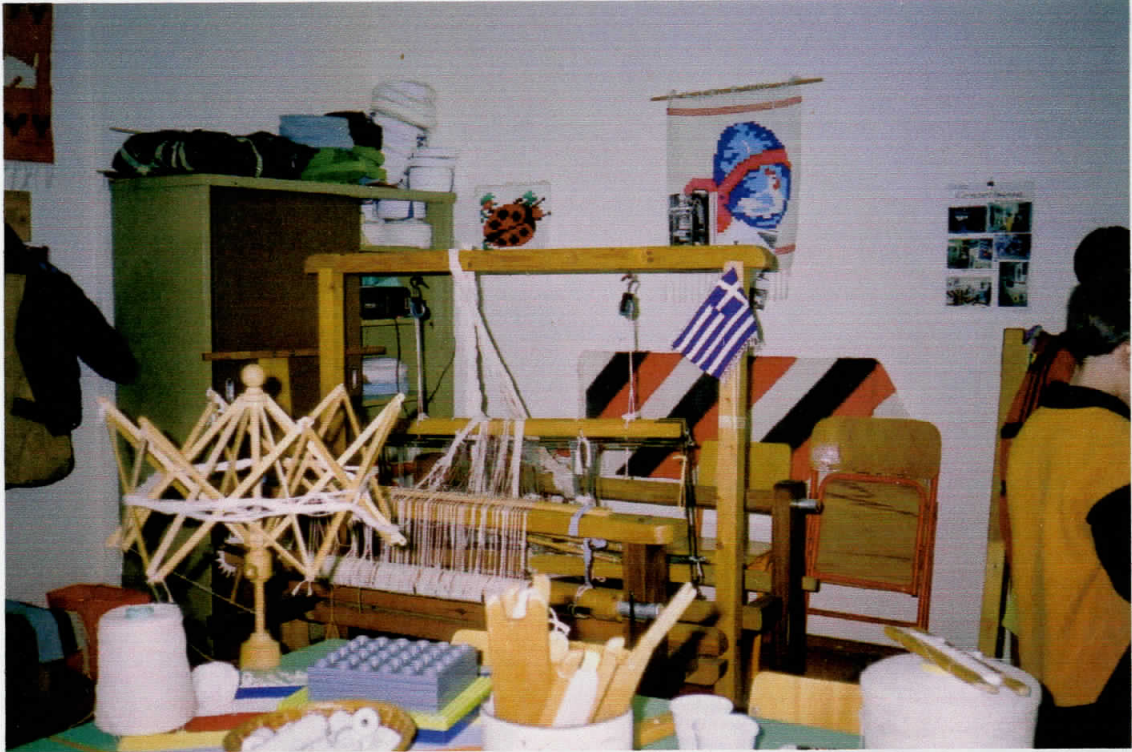
ΥΦΑΝΤΡΑ Αργαλειός

Αργαλειός είναι το όργανο με το ύφαιναν οι γυναίκες από την αρχαιότητα. Οι αρχοντοπούλες ύφαιναν κύρια τα μεταξωτά ενώ τα χοντρά υφάσματα τα ύφαιναν οι κοπέλες που ξεκόκιζαν το βαμβάκι. Οι γυναίκες στις φτωχές οικογένειες ύφαιναν υφάσματα που τα πουλούσαν. Στον ελλαδικό χώρο είναι γνωστοί τρεις τύποι αργαλειού: του λάκκου, ο καθιστός και ο όρθιος. Ο καθιστός αργαλειός αποτελείται από τέσσερις στύλους. Επάνω τους περιστρέφονται τα «άντια» (ξύλινοι άξονες στους οποίους τυλίγεται το ύφασμα). Το ένα «άντι» βρίσκεται μπροστά στο στήθος της υφάντρας και το άλλο κάτω, στα πόδια της. Στο πρώτο είναι τυλιγμένα χοντρά νήματα (το στημόνι, διασίδια) που απλώνονται και τυλίγονται στο δεύτερο «άντι» του ποδιού, αφού

πρώτα περάσουν από τα «μυτάρια» (από την αρχαία λέξη «μύτος») και από τα «χτένια» (ξύλινα μακρουλά δόντια) ανάλογα με το σχέδιο που ακολουθεί η ανυφάντρα πατώντας τις δύο «πατήθρες» ή «ποδαρικά» (στο κάτω «άντι»). Ανάμεσα στις κλωστές, η ανυφάντρα με την «σαΐτα» που κρατούσε στο χέρι, περνάει το «υφάδι» (στην «κρόκη», δηλαδή την κλωστή), και ύστερα το πιέζει με το χτένι για να σφίξει. Έτσι συνδυάζοντας τις κινήσεις των χεριών και των ποδιών της, κατορθώνει να φτάσει στην τελική φάση της ύφανσης.

αλλά και η εργασία στον αργαλειό, απαιτούσαν πολύ χρόνο και οι περισσότερο γυναικες, ιδιαιτερο στις αγροτικές περιοχές, έκαναν

Η υφαντική ήταν κυρίως οικιακή απασχόληση και μία από τις πρωταρχικές γυναικείες ασχολίες. Οι γυναίκες ύφαιναν στον αργαλειό (κρεβατή) όλα τα είδη της καθημερινής ενδυμασίας (με κυριότερη τη βαμβακερή βράκα), τα εσώρουχα, καθώς και τα μαξιλάρια, τα σεντόνια, τα κλινοσκεπάσματα, τα «κιλίμια» κ.ο.κ..

Ως πρώτη ύλη χρησιμοποιούσαν το τοπικό βαμβάκι, το λινάρι, το μαλλί του προβάτου, καθώς και το μετάξι, το οποίο καλλιεργούσα οι ίδιες, μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, οπότε η ασθένεια του μεταξοσκώληκα οδήγησε σε παρακμή την παραγωγή μεταξιού. Η κατασκευή των νημάτων, το λανάρισμα, το γνέσιμο, το κλώσιμο, αλλά και η εργασία στον αργαλειό, απαιτούσαν πολύ χρόνο και οι περισσότερες γυναίκες, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, έκαναν

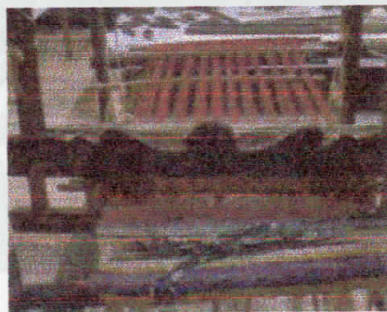
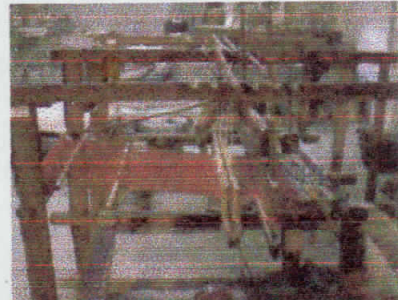
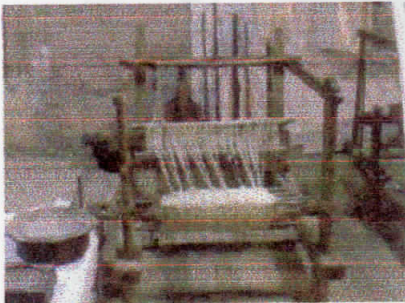
τις εργασίες αυτές την άνοιξη και το καλοκαίρι, όταν τελειώνει η απασχόλησή τους στο «μάζωμα» της ελιάς. Μέχρι σήμερα η παραδοσιακή υφαντική διασώζεται από παλιές έμπειρες υφάντρες σε πολλούς αγροτικούς οικισμούς της Λέσβου, όπως στην Αγιάσο, στον Ανώματο, στην Πηγή, στη Λαφιώνα, στην Άγρα και αλλού.

Οι πληροφορίες που έχουμε απ' το 18^ο και 19^ο αιώνα μας επιτρέπουν να φανταστούμε ότι η Μακεδονία και η Θράκη ήταν ένα απέραντο υφαντουργείο.

Οι υφάντρες την ημέρα του Αγίου Σπυρίδωνα είχαν τη γιορτή τους.

(Υφαντός) Ποίηση: Δημοτικά Τραγούδια

Ποίηση

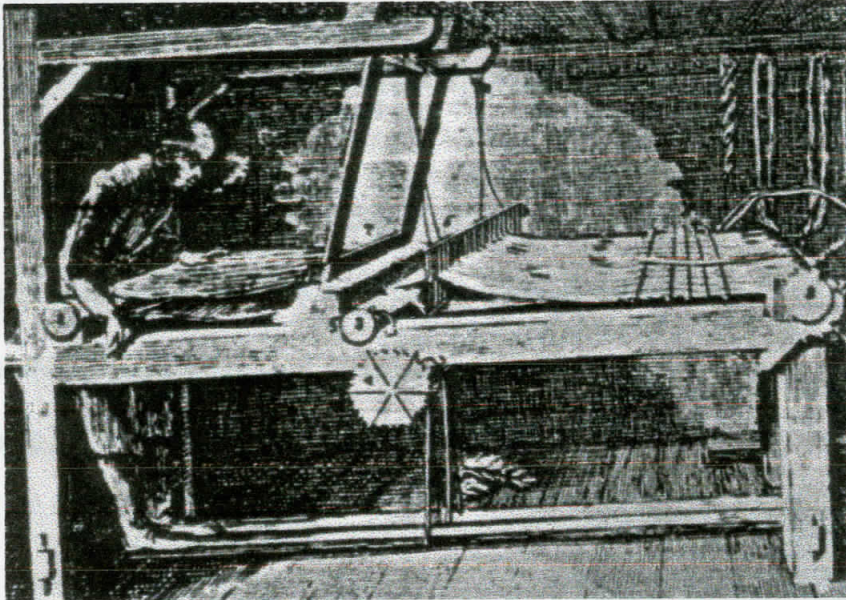
Το

Πότα, σ

για το

Μα' μί

και νο

Πότα σάιτο **Ύφανση σε αγγλικό υφαντουργείο του 17^{ου} αιώνα**

στα αλόχρυσο μετάξι III (Δημοτικό)

Τα παλικά

βελούνα και

να ζέρου

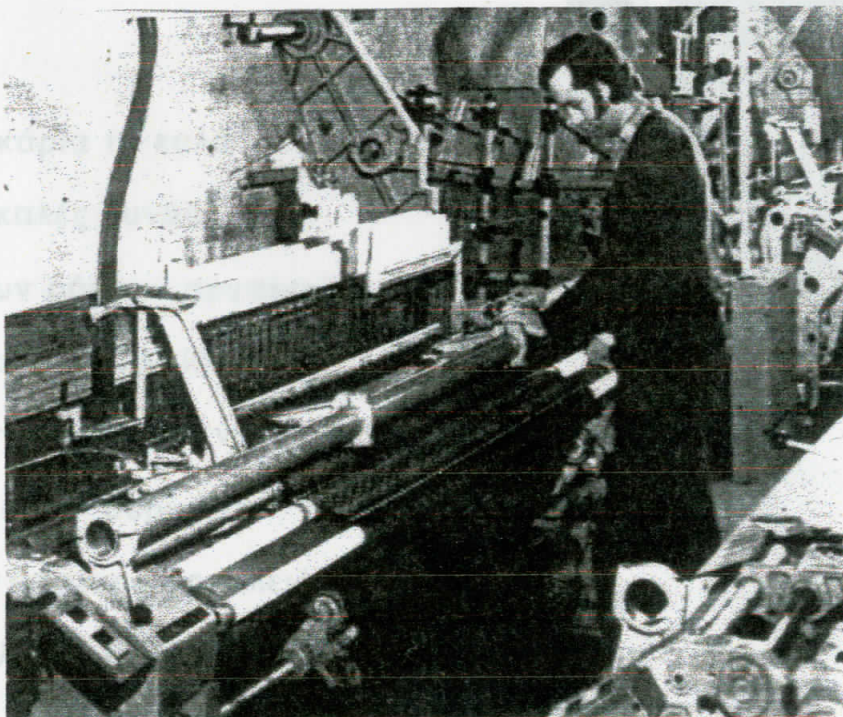
να ζέρου

Το κέντ

ει η πόρ

ει ο πον

είναι σ

(Υφάντρα) Ποίηση Δημοτικά Τραγούδια
Λαογραφία του Αργαλειού

Τ' αγία Βαδύρου το βουνό και τ' Άγιο Κωνσταντίνου

Του αργαλειού αράξ' υπό' ύφια ποιηστέρι.

Πάτα, σαίτα μου γοργή, καλό μου χτένι,
για να τελειώσει το πανί, να μην είναι στη μέση.

Να' ρτ ο καλός μου τη Λαμπρή, να βρει στολή να βάλει
και να φορέσει με χαρά το νυφικό στεφάνι.

Πέτα σαίτα μου γοργή
στο ολόχρυσο μετάξι !!! (Δημοτικό)

Άλλο δημοτικό τραγούδι λέει

Τα παλικάρια τα καλά
θέλουν καλές γυναίκες
να ξέρουν ρόκα κι αργαλειό
να ξέρουν και κεντίδι.

Το κέντημα είναι γλέντισμα
κι η ρόκα είν' σεργιάνι
κι ο ποντισμένος αργαλειός
είναι σκλαβιά μεγάλη.

Μία γυναίκα φέρνει σε αργαλειό.
Η υφαντουργία απαιτείται έργο από
τους πιο αναπτυγμένους τομείς
της ελληνικής οικονομίας.

Ο Χρυσικός και η Λυγερή

Τ' αγιό Θεodώρου το βουνό και τ' Άγιο Κωνσταντίνου
μήδε πουλί τ' ανέβαζε μηδ' άγριο περιστέρι.

Μια λυγερή τ' ανέβαζε πλέγοντας το γαϊτάνι,
πλέγοντας κι ανεβάζοντας και λιανοτραγουδώντας.

Κι ο χρυσικός αγνάντευε από το παραθύρι.

-Εφτού σου στέλνω λυγερή ένα τσουκλί μετάξι,
να φτιάξεις μπόλιαις δώδεκα μαντίλια δεκαπέντε

κι αν σ' αναμείνει τίποτα, φτιάσε κι ένα ζωνάρι.

Να' ξίζει το ζωνάρι μου πέντε χιλιάδες γρόσια.

Άλλο δημοτικό τραγούδι λέει:

Μια κόρη ίδιαζε πανί

με φιλντισένιο χτένι.

Χαράς την που το υφαίνει...

**Νέα γυναίκα υφαίνει σε αργαλειό.
Η υφαντουργία αποτελεί έναν από
τους πιο αναπτυγμένους τομείς
της ελληνικής οικοτεχνίας.**

Τα εργαλεία και εξαρτήματα είναι από απλά μέχρι έργα τέχνης.

Το δημοτικό τραγούδι μας λέει:

*Μια κόρη ίδιαζε πανί
με φιλντισένιο χτένι
χαράς την που το υφαίνει...*

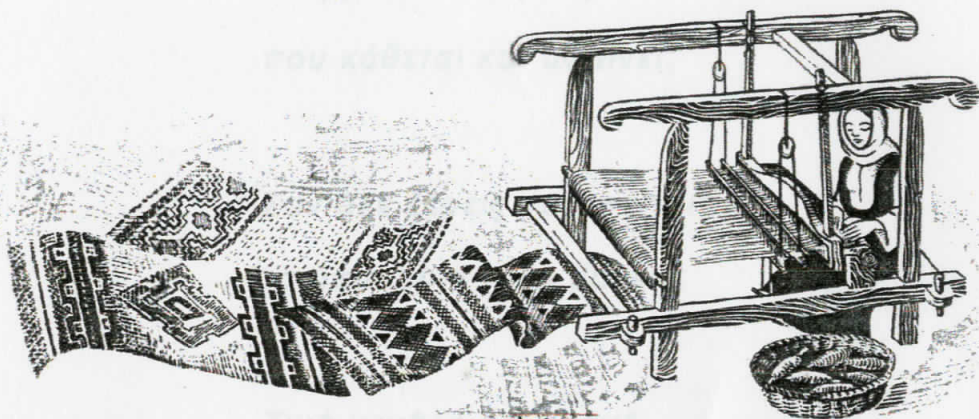
Από τα υφάσματα που έκαναν άλλα ήταν χρωματιστά και άλλα λευκά. Εάν οι κλωστές δεν ήσαν βαμμένες από πριν, έβαφαν το ύφασμα μετά.

Τις μπογιές, τα χτένια, τα μιτάρια και άλλα εξαρτήματα τα κατασκεύαζαν οι γυναίκες των βουνίσσιων και σαν τεχνίτες και έμποροι αυτοί τα πουλούσαν και επιδιόρθωναν τα χαλασμένα.

Έτσι και οι ίδιοι αποκτούσαν τα ειδικά με το είδος που πουλούσαν ονόματα π.χ. χτενάς, μπογιατζής, μιταράς, σαϊτάς και όπως ήθελε ο κάθε ένας τους αποκαλούσε.

*Μια κόρη ίδιαζε πανί
μια κόρη καλαμίζει
και τα βουνά ραίζει.
Παρασκευή το ίδιαζε
Σαββάτο το ξυφαίνει
Η θεοσκοτωμένη.
Την Κυριακή το φόρεσε
στην εκκλησιά πηγαίνει
λαμπάδα φουντωμένη.
Παπάς την είδε κι έσφαλε
κι ο διάκος δαιμονίσθη
κι η εκκλησιά ραίσθη.*

Οι ψάλτες οι κακόμοιροι
 από το κοίταγμά τους
 έπεσαν τα χαρτιά τους.
 Φύγε βρε κόρη από δω
 φύγε απ' την εκκλησία
 να αρχίσει η λειτουργία.

«Τάκου – τάκου ο αργαλειός μου
τάκου κι έρχεται ο καλός μου»

«Δικός μου είν' ο αργαλειός,
δικό μου και το χτένι,
δική μου είναι η πέρδικα
που κάθεται και υφαίνει.

Σαν δεν ξέρεις να υφαίνεις
τα μασούρια τι τα βάνεις;

Τιμή μεγάλη και τρανή
που ν' ο αργαλειός στο σπίτι,
το κάθε δόντι τ' αργαλειού
αξίζει μαργαρίτι.

Μαλαματένιο τ' αργαλειό
και φίλντισι το χτένι
και μια κοπέλα λυγερή
που τραγουδάει και φαίνει».

ΡΟΚΑ ΚΑΙ ΑΡΓΑΛΕΙΟΣ

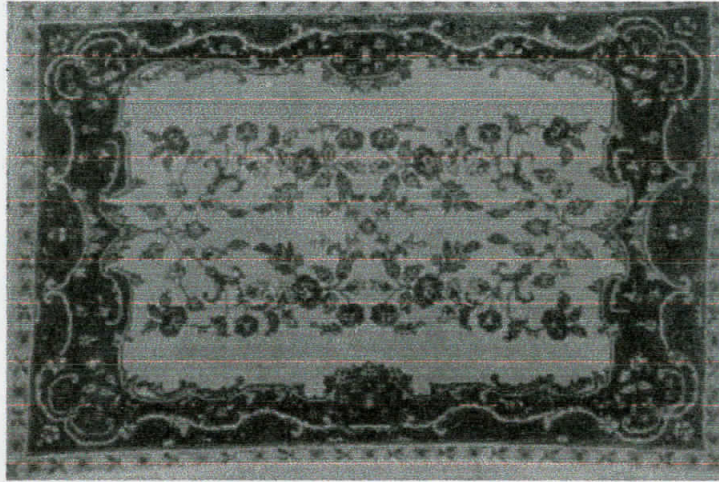
Γνέθει στη ρόκα η γριά η καλή
 γνέθει μετάξι ένα χαλί,
 κι εκεί τραγούδι πιάνει:
 «Το κέντημα είναι γλέντημα
 κι ρόκα το σεργιάνι...».

Και δίπλα της στον αργαλειό
 η αγγόνα της η Βαγγελιώ
 σαΐτιά περνά μεγάλη.
 «Κι αυτός ο δόλιος ο αργαλειός
 είναι σκλαβιά και ζάλη».

Τ' ακούει η γριά και σταματά
 το γνέσιμο και την κοιτά
 και μια την καμαρώνει
 και μια με λόγια γνωστικά
 πιάνει και την μαλώνει:

«Σκλαβιά δεν είναι ο αργαλειός
 και το τραγούδι πάει κι αλλιώς.
 Η κορασιά που υφαίνει
 πλάθει τη γη, τον ουρανό
 κι όλη την οικουμένη.
 Κεντά και τον παράδεισο
 όλο ανθομάνι και δροσό,
 ταχιά να σεργιανίζει
 σα θα την ραίνει η μάνα της
 λεμινανθούς και ρύζι...».

Διάφορα υφαντά

Στον αργαλειό γίνονται και οι κουρελούδες. Τα παλιά ρούχα δηλαδή τα κόβουν σε στενές λωρίδες, τα κάνουν κουβάρια και τα υφαίνουν. Ανάλογα με τα χρώματα των ρούχων φτιάχνουν διάφορα σχέδια στις κουρελούδες.

Τραγούδια – Ποιήματα

«Τάκου – τάκου ο αργαλειός μου
τάκου κι έρχεται ο καλός μου»

«Δικός μου είν' ο αργαλειός, δικό μου και
(το χτένι,
δική μου είναι η πέρδικα που κάθεσαι
και (φαίνει.

«Σαν δεν ήξερες να φάνεις
τα μασούρια τι τα βάνεις»;

«Το κέντημα είναι γλέντημα κι η ρόδα
είναι (σεργιάνι.
Μα ο αργαλειός είναι σκλαβιά, σκλαβιά
(πολύ μεγάλη».

«Τιμή μεγάλη και τρανή-που ν' ο
(αργαλειός στο σπίτι,
το κάθε δόντι τ' αργαλειού αξίζει μαργαρίτι».

«Μαλαματένιο τ' αργαλειό
και φίλντισι το χτένι
και μια κοπέλα λυγερή
που τραγουδάει και φαίνει».

... η είδη, η άδουσα στην Υφάντρα τις που κάνουν στο ειδικό εργαλείο και στη φόρμα.

Το εργαλείο της υφάντριας είναι ο αργαλειός. Εκεί τοποθετούνται οι κλωστές κάθετα σε ένα σταθερό ξύλο που λέγεται στιμόνι και με τη σαίτα περνά μία οριζόντια κλωστή ανάμεσα από τις κάθετες, σταυρωτά και με τη χτένα τις ισιάζει.

Χρησιμοποιεί πολλά κουβάρια με διαφορετικά χρώματα για να κάνει πολύχρωμα υφαντά. Κάνει: υφαντά, ρούχα, κιλίμια κ.ά.. Παλιά το κάθε σπίτι είχε το δικό του αργαλειό για να κάνει τα δικά του ρούχα.

Σήμερα όμως τα ρούχα γίνονται στα εργοστάσια και υπάρχουν λίγες υφάντριες.

... στην αιδουσα αγγειοπλαστικής όπου είδαμε πολλά αγγεία και φτιάξαμε διάφορα σχέδια με πήλο. Μας έδειξαν πώς δουλεύει ο τροχός και τι πρέπει να κάνουμε για να δημιουργήσουμε ένα αγγείο. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα χρώματα και σχέδια. Εκτός από τον τροχό χρειάζεται να έχουμε δερματίνη για να τρίβουμε το αγγείο, γάντια για να μη αερώνουμε τα χέρια μας και ποδιά για να μη αερώνουμε τα ρούχα μας. Όταν φτιάχνουμε ένα αγγείο πρέπει να περιμένουμε 4-5 μέρες και μετά να το ψήσουμε στους 1.000° βαθμούς.

Στη φόρμα του κ. Μπουρδένα είδαμε τους στάβλους με τα αλαγά. Μας έδειξε πώς να αεζώνουμε, πώς γίνεται το πετάλωμα και πώς καθαρίζουμε ένα αλαγά. Όταν αεζώνουμε το αλαγά βάζουμε πάνω του πρώτα ένα πανί για να μην αερώνουμε τα

Τι είδα, τι άκουσα στις επισκέψεις που κάναμε στο ειδικό σχολείο και στη φάρμα.

Μία μέρα μαζί με τη δασκάλα μας επισκεφθήκαμε το ειδικό σχολείο και μία φάρμα.

Ότι είδα και άκουσα εκεί με εντυπωσίασε. Θαύμασα αυτά τα παιδιά για το κουράγιο τους, και για την αγάπη που είχαν στο να δημιουργούν.

Πρώτα πήγαμε στην αίθουσα με τον αργαλειό όπου μία κυρία μας εξήγησε πώς λειτουργεί ένας αργαλειός. Ακόμη είδαμε ένα κοριτσάκι να υφαίνει στον αργαλειό.

Μετά βρεθήκαμε στην αίθουσα αγγειοπλαστικής όπου είδαμε πολλά αγγεία και φτιάξαμε διάφορα σχέδια με πηλό. Μας έδειξαν πώς δουλεύει ο τροχός και τι πρέπει να κάνουμε για να δημιουργήσουμε ένα αγγείο. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα χρώματα και σχέδια. Εκτός από τον τροχό χρειάζεται να έχουμε δερματίνη για να τρίβουμε το αγγείο, γάντια για να μη λερώσουμε τα χέρια μας και ποδιά για να μη λερώσουμε τα ρούχα μας. Όταν φτιάξουμε ένα αγγείο πρέπει να περιμένουμε 4-5 μέρες και μετά να το ψήσουμε στους 1.900° βαθμούς.

Στη φάρμα του κ. Μπουρδένα είδαμε τους στάβλους με τα άλογα. Μας έδειξε πώς να σελώνουμε, πώς γίνεται το πετάλωμα και πώς καθαρίζουμε ένα άλογο. Όταν σελώνουμε το άλογο βάζουμε πάνω του πρώτα ένα πανί για να μην λερώνουμε τη

σέλα. Στο κεφάλι του βάζουμε το καπίστρι, και πάνω σ' αυτό τα χαλινάρια, για να μπορούμε να κρατηθούμε πάνω του και να το πηγαίνουμε όπου εμείς θέλουμε. Στα νύχια του αλόγου βάζουμε πέταλα για να μην καταστραφούν τα νύχια του.

Όλα αυτά που είδα ήταν ενδιαφέροντα, μάθαμε πολλά καινούργια πράγματα που δεν γνωρίζαμε, αλλά αυτό που μου έκανε εντύπωση, και έμεινε χαραγμένο στην ψυχή μου, ήταν η προσπάθεια και ο αγώνας των παιδιών που παρόλα αυτά δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν από εμάς.

εξασκούν σήμερα λίγοι άνθρωποι.

Πεταλωτής και Σαμαράς

Ο πεταλωτής είναι συνήθως και σαμαράς. Ο πεταλωτής και ο σαμαράς είναι αυτός που ντύνει τα άλογα.

Παίρνει το δέρμα, το κόβει, το γαζώνει και στο τέλος το κεντά για να του δώσει την τελική του μορφή.

Χωρίς τη δουλειά αυτού του ανθρώπου τα ζώα δεν θα μπορούσαν να περπατήσουν και θα πληγώνονταν κάθε φορά που κάποιος θα τα καβαλούσε. Κρίμα όμως που το επάγγελμα αυτό το εξασκούν σήμερα λίγοι άνθρωποι.

Η φάρμα του κ. Μπουρδένα ήταν στους Γεωργιανούς. Ήταν μεγάλη φάρμα και είχε πολλά άλογα. Αυτός ο κύριος μας έδειξε πώς πεταλώνουμε τα άλογα. Το πετάλωμα για όλα τα πόδια του αλόγου χρειάζεται τρία τέταρτα. Τα άλογα τα πεταλώνουμε για να μην φαγώνονται τα νύχια του αλόγου. Ο αναβολέας είναι αυτό που πατάμε για να ανεβούμε και το καπίστρι είναι αυτό που φοράει το άλογο στο κεφάλι. Όταν χτενίζουμε το άλογο μετά το μιλάμε. Όταν θέλουμε να βάλουμε σέλα ρίχνουμε ένα τσούλι πρώτα και η σέλα είναι από δέρμα.

Τετάρτη 27 Μαρτίου 2002

Γράφω για την επίσκεψη στον πηλοπλάστη, στην υφάντρια, στον πεταλωτή και στο σαμαρά.

Η επίσκεψη που κάναμε στον πηλοπλάστη, στην υφάντρια, στον πεταλωτή και στο σαμαρά ήταν πολύ ενδιαφέρουσα και εντυπωσιακή. Ήταν σπουδαία εμπειρία για εμάς τα παιδιά, γιατί ίσως να μην είχαμε ξανά την ευκαιρία να ξαναεπισκεφτούμε όλους αυτούς και να γνωρίσουμε τα επαγγέλματα που σε μερικά χρόνια δε θα υπάρχουν. Με εντυπωσίασε το μεράκι και η αγάπη όλων αυτών των ανθρώπων να συνεχίσουν αυτά τα επαγγέλματα.

Όλοι δουλεύουν με απλά υλικά όπως: ψαλίδι, μαχαίρι, σφυρί, κλωστή, καρφάκια κ.ά.. Εντύπωση μου κάνει ότι δεν χρησιμοποιούν πολύπλοκα εργαλεία αλλά απλά καθημερινά υλικά. Όλοι έχουν αρκετά χρόνια στο επάγγελμα από 15-20 χρόνια.

Μου άρεσε πολύ η κατασκευή του πηλού και το σχήμα που δίνει ο πηλοπλάστης στο αντικείμενο που κατασκευάζει.

Μου άρεσαν τα πλεκτά που έκανε η υφάντρια και τα σχέδια (πουλάκια, ζώα) που έβαζε στο κάθε πλεκτό.

Στον πεταλωτή και σαμαρά με εντυπωσίασαν οι όμορφες σέλες από δέρμα και τα σχέδια που είχαν πάνω. Εντύπωση

ακόμη μου έκαναν τα άλογα που καθόταν υπομονετικά και ο πεταλωτής έβαζε τα πέταλα στα πόδια τους.

Όλα αυτά λοιπόν μου προκαλούν εντύπωση και θαυμασμό γι' αυτά τα επαγγέλματα.

Τελειώνω με κάποια απορία. Όταν εξαφανιστούν αυτά τα επαγγέλματα ποιος θα πεταλώνει τα άλογα, ποιος θα κάνει σέλες, ποιος θα κάνει τον πηλό βάζο και ποιος θα κάνει υπέροχα υφαντά;

Κυριακή 24 Μαρτίου 2002

Φάρμα κ. Μπουρδένα

Το να πεταλώσεις σίγουρα ένα άλογο δεν είναι εύκολη δουλειά.

Πώς γίνεται αυτό; Χρειάζεται πρώτα με διάφορα εργαλεία να κόψεις τα νύχια του αλόγου. Τα εργαλεία αυτά είναι: μεγάλη τανάλια με την οποία κόβουμε τα νύχια ή το ίδιο κάνουμε με το μαχαίρι. Μετά με τη λίμα ισιώνουμε την επιφάνεια.

Ύστερα μπορούμε να πεταλώσουμε το άλογο μόνο με τα ειδικά καρφάκια που είναι τετράγωνα στο πάνω μέρος του καρφιού. Τρία καρφιά τοποθετούνται στο ένα μέρος του πετάλου και άλλα τρία στο άλλο μέρος.

Τώρα ας πάμε στο σέλωμα. Οι σέλες γίνονται συνήθως από μοσχарίσιο δέρμα. Εκείνο που μας βοηθάει ν' ανεβούμε ονομάζεται έποχο και ένα άλλο μέρος της σέλας αναβολέας.

Όταν το άλογο θέλουμε να περπατήσει του βάζουμε το καπίστρι ενώ για τις δουλειές βάζουμε το χαλινό.

13-1-2003

Ο Πεταλωτής

Τα παλιά χρόνια υπήρχε το επάγγελμα του πεταλωτή, ένα επάγγελμα που σήμερα το συναντάμε πολύ σπάνια.

Ο πεταλωτής είναι τεχνίτης που περνούσε τα πέταλα στα πόδια του αλόγου. Έτσι αφού έπιανε ένα-ένα τα πόδια του αλόγου τα καθάριζε με μία ειδική βούρτσα τα πόδια του και μετά έκοβε τα νύχια του.

Μετά έπαιρνε από κάθε πόδι του αλόγου τα μέτρα του και μετά ζέσταινε ένα μέταλλο από το οποίο θα κατασκεύαζε τα πέταλα. Αφού κατασκευάσει τα τοποθετεί σε κάθε πόδι του αλόγου και τα σταθεροποιεί με ειδικά καρφιά.

Όλα αυτά τα είδαμε στην φάρμα που επισκεφτήκαμε. Τ' άλογα είναι ζώα περήφανα και χρήσιμα για τον άνθρωπο, γι' αυτό τους αξίζει να υπάρχουν άνθρωποι που τα προσέχουν και τα φροντίζουν.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΥΦΑΝΤΡΑ

Στην υφαντρα έχει πολύ ωραία πλεγμένα πανιά που πάνω έχει σχέδια όπως: γατούλες, τρενάκια, την ελληνική σημαία και άλλα πολλά. Η κ. Υφαντρα Μοιρώνη μας είπε και πράγματα για τον αργαλειό. Πως τα χρόνια τον αργαλειό τον βγάζαν έξω στα δρόμα για να έχει μεγάλη απόσταση και να μπορούν να υφάνουν.

Τετάρτη 27-4-2002

Σκέφτομαι και γράφω:

Για την επίσκεψη στον πηλοπλάστη, στην υφάντρα, στον πεταλωτή και σαμαρά.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΠΗΛΟΠΛΑΣΤΗ

Στον πηλοπλάστη που πήγαμε μου άρεσε πολύ. Από τον πηλοπλάστη έμαθα πολλά πράγματα και χρήσιμα. Στην αρχή σε όλα τα παιδιά φάνηκε πολύ εύκολη η δουλειά της πηλοπλαστικής. Όπως κι εμένα. Όμως όταν δοκίμασαν δύο συμμαθητές μου, η Σοφία και ο Δημήτρης τότε είδαμε πως δεν είναι και τόσο εύκολη δουλειά. Εκεί ο πηλοπλάστης είχε να κάνει πολλά πράγματα μαζί με άλλα παιδιά. Κάποια παιδιά από την τάξη μου, αγόρασαν κάποια πράγματα από εκεί. Αγόρασα κι εγώ. Ήταν όλα πανέμορφα και μου άρεσαν πολύ.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΥΦΑΝΤΡΑ

Στην υφάντρα έχει πολύ ωραία πλεγμένα πανιά που πάνω έχει σχέδια όπως: γατούλες, τρενάκια, την ελληνική σημαία και άλλα πολλά. Η κ. Ύτσιου Μαριάννα μας είπε και πράγματα για τον αργαλειό. Πως τα χρόνια τον αργαλειό τον βγάζαν έξω στο δρόμο για να έχει μεγάλη απόσταση και να μπορούν να υφαίνουν.

Μου αρέσει πολύ κι αυτό το παλιό επάγγελμα όπως και η
πηλοπλάστης.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΣΑΜΑΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΤΑΛΩΤΗ

Στο σαμαρά και στον πεταλωτή μου άρεσε πιο πολύ γιατί ήταν
έξω στην εξοχή.

Ο σαμαράς και ο πεταλωτής ήταν ο ίδιος κύριος. Ο κύριος
αυτός το όνομά του ήταν «Αργύριος Μπουρτένας» πεταλώνει τ'
άλογα που για να τα πεταλώσεις χρειάζεται 30 λεπτά δηλαδή μισή
ώρα μαζί με τον βοηθό του.

Όπως είπα και πριν πως ο κύριος «Αργύριος Μπουρτένας»
είναι και σαμαράς κι έφτιαξε μία ωραία ασπρόμαυρη σέλα.

Στον χώρο της αγγειοπλαστικής περάσαμε ιδιαίτερα όμορφα
γιατί είδαμε το δάσκαλο να κατασκευάζει με πηλό διάφορα πήλινα
αγγεία και ζώα, μασκές και πολλά άλλα. Η χαρά μας ήταν μεγάλη
επών μας δόθηκε η ευκαιρία να φτιάξουμε κι εμείς διάφορα
αγγεία από πηλό. Μας έδειξε πώς δουλεύουμε με τον τροχό
και πώς φτιάχνουμε πήλινα αγγεία.

Μου άρεσαν όλα όσα είδα και άκουσα στο ειδικό σχολείο και στον πεταλωτή.

Ρίξαμε μία ματιά στον χώρο της πληροφορικής εκεί όπου τα παιδιά θα μάθουν να χειρίζονται με ευχάριστο τρόπο τους υπολογιστές. Έτσι λοιπόν τα παιδιά με την προσπάθεια των δασκάλων θα μπορούσαν να νιώσουν άνετα και όμορφα. Όλοι οι δάσκαλοι μας τόνισαν πως χρειάζεται ιδιαίτερη επιμονή και προσπάθεια γι' αυτά τα παιδιά.

Μετά επισκεφθήκαμε τον χώρο του γυμναστηρίου. Εκεί η γυμνάστρια μας έδειξε τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά παίζοντας όπως μπορεί το καθένα τους. Μας είπε επίσης ότι εκεί τα παιδιά μπορούν να παίξουν μπάσκετ ή ποδόσφαιρο ή διάφορα άλλα παιχνίδια.

Στον χώρο της αγγειοπλαστικής περάσαμε ιδιαίτερα όμορφα γιατί είδαμε το δάσκαλο να κατασκευάζει με πηλό διάφορα πήλινα αγγεία και ζώα, μάσκες και πολλά άλλα. Η χαρά μας ήταν μεγάλη όταν μας δόθηκε η ευκαιρία να φτιάξουμε κι εμείς διάφορα πράγματα από πηλό. Μας έδειξε πώς δουλεύουμε με τον τροχό και πώς φτιάχνουμε πήλινα αγγεία.

Στον πεταλωτή γνωρίσαμε πολλά ενδιαφέροντα πράγματα για το πετάλωμα και για το σέλωμα του αλόγου.

Είδαμε μία χειροποίητη σέλα και δώσαμε αρκετή προσοχή όταν είδαμε το χτένισμα του αλόγου, που γίνεται από πάνω προς τα κάτω. Είδαμε και πέταλα που χρησιμοποιούνται για να μη φαγώνονται τα νύχια του αλόγου. Ο πεταλωτής μας είπε ότι για να βάλουμε τη σέλα πάνω στο άλογο πρέπει από κάτω να βάλουμε ένα πανί για να μη λερωθεί η σέλα. Επίσης μας είπε ότι από κάτω η σέλα είναι μαλακιά και συνήθως το πάνω μέρος της είναι δερμάτινο. Αυτή ήταν μία πολλή ενδιαφέρον επίσκεψη στη φάρμα του κ. Μπουρδένα ο οποίος δουλεύει σε αυτό το επάγγελμα 20 χρόνια.

Στην επίσκεψη που κάναμε στον Ιππικό Όμιλο είδαμε πολλά ενδιαφέροντα πράγματα.

Ο υπεύθυνος του Ομίλου ο κ. Μπουρτένας Αργύριος μας εξήγησε ότι έχει σχέση με την περιποίηση του αλόγου.

Μας είπε για τον ιδιαίτερο τρόπο που καθαρίζουνε το τρίχωμα του ζώου. Πώς χρησιμοποιούνε το ξυστρί και τη βούρτσα. Μας είπε επίσης για τα εργαλεία που χρειάζεται για να πεταλώσει το άλογο (καρφιά, τανάλια, σφυρί). Τις σέλες του αλόγου που γίνονται μόνο από δέρμα τις φτιάχνει ο κ. Μπουρτένας.

ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Στο εργαστήρι πηλοπλαστικής είδαμε τον τρόπο επεξεργασίας του πηλού.

Υπάρχουν δύο είδη ο κόκκινος και ο άσπρος.

Ο πηλός γίνεται από χώμα και νερό. Υπάρχουν ειδικά μηχανήματα που βοηθάν τον τεχνίτη να δώσει το σωστό σχήμα στα διάφορα αντικείμενα που δημιουργούν. Μας είπε επίσης ότι ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνουμε στο ψήσιμο του πηλού που γίνεται σε υψηλή θερμοκρασία.

Είδαμε επίσης και την υφάντρα, μας έδειξε τον αργαλειό και τον τρόπο που λειτουργεί. Είδαμε πώς περνάει τη σαίτα μέσα από το στημόνι και να δημιουργεί διάφορα σχέδια.

Παρασκευή 29 Μαρτίου 2002

Γράφω για την επίσκεψη στον πηλοπλάστη, στην υφάντρα, στον πεταλωτή και σαμαρά.

Στην επίσκεψη που κάναμε στον Ιππικό Όμιλο μας είπε ο υπεύθυνος ο κύριος Αργύρης Μπουρτένας μερικά πράγματα για την φροντίδα που κάνουν στα άλογα. Είπε πως για το τρίχωμα τους χρησιμοποιούν ειδική βούρτσα που το πλένουν για να γυαλίζει το τρίχωμα. Επίσης για το πετάλωμα του αλόγου χρησιμοποιούν τανάλια, καρφιά και σφυρί. Τα σαμάρια για άλογα γίνονται από δέρμα, τα φτιάχνει ο κύριος Μπουρτένας.

ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Στο ειδικό σχολείο μας είπαν για τον πηλοπλάστη, ο πηλός έχει δύο χρώματα κόκκινο και άσπρο. Ο πηλός γίνεται από χώμα και νερό. Έχουν ειδικό μηχάνημα για να φτιάχνουν από τον πηλό διάφορα πράγματα. Στην αρχή που είναι μαλακός ο πηλός και τον έχουν πάνω στο μηχάνημα τον κρατούν καλά για να πάρει το σχήμα που θέλουν για να μη χαλάσει. Ο πηλός ψήνεται σε υψηλή θερμοκρασία. Από τον πηλό φτιάχνουν διάφορα βάζα και μπιμπελό. Επίσης η υφάντρα μας είπε για τον αργαλειό. Ο αργαλειός είναι από ξύλο. Μέσα στον αργαλειό έχει πολλές κλωστές σε διάφορα χρώματα για να κάνουν πολλά σχέδια. Στον

αργαλειό υφαίνουν χαλιά, κουβέρτες, τραπεζομάντηλα,
κεντήματα.

Μια μέρα αποφασίσαμε να επισκεφθούμε τον κλάδο της υφαντικής και σιγοράς.

Πρώτα πήγαμε στην κλωστήρα. Εκεί μας έδειξε τρεις τρόπους με τους οποίους φτιάχνουν πλέγματα.

Ο πρώτος τρόπος είναι να φτιάχνουμε αντικείμενα με τα χέρια. Στην αρχή ο πλάτος είναι μαλακός και μπορούμε να τον πλάσουμε εύκολα. Τον πλάθουμε και του δίνουμε ότι σχήμα θέλουμε. Μετά τον αφήνουμε να στεγνώσει και τον φινιούμε. Γιατί τον βρούμε με πινέλο. Ο δεύτερος τρόπος είναι με καλούπι. Με το καλούπι τα αντικείμενα είναι πιο συμμετρικά. Χάνουμε πλάτο μέσα στο γύφο (το κομμάτι του καλουπιού που τον κρατάει κάτω σχιστό). Ο γύφος απορροφά τον υγρό πλάτο και μένει η πέτρα. Όταν στεγνώσει το γύφο έχουμε έτοιμο το αντικείμενο. Ο τρίτος τρόπος είναι με τη μηχανή. Βάζεις πλάτο πάνω στο μηχάνημα πλάτος το κέικινγκ κομμάτι κι ο δένος γυρίζει. Με το πηδάλιο ο δένος γυρίζει πιο γρήγορα. Με τα χέρια και φαρδαινόμε στα στεγνώνουμε και δίνουμε στα αντικείμενα ότι σχήμα θέλουμε. Για να κλείσουμε το μηχάνημα πατάμε το μούρο κάτω. Μετά το αφήνουμε να στεγνώσει και έχουμε έτοιμο το αντικείμενο.

Τρίτη 26 Μαρτίου 2002

Γράφω για την επίσκεψη στον πηλοπλάστη, την υφάντρα, τον πεταλωτή και σαμαρά.

Μια μέρα αποφασίσαμε να επισκεφθούμε τον πηλοπλάστη, την υφάντρα, τον πεταλωτή και σαμαρά.

Πρώτα πήγαμε στον πηλοπλάστη. Εκεί μας έδειξε τρεις τρόπους με τους οποίους φτιάχνουν πήλινα αντικείμενα.

Ο πρώτος τρόπος είναι να φτιάχνουμε αντικείμενα με τα χέρια. Στην αρχή ο πηλός είναι μαλακός και μπορούμε να τον πλάσουμε εύκολα. Τον πλάθουμε και του δίνουμε ότι σχήμα θέλουμε. Μετά τον αφήνουμε να στεγνώσει και τον ψήνουμε. Ύστερα τον βάφουμε με πινέλο. Ο δεύτερος τρόπος είναι με καλούπι. Με τα καλούπια τα αντικείμενα είναι πιο συμμετρικά. Χύνουμε πηλό μέσα στο γύψο (το κουτί του καλουπιού) που τον κρατάνε κάτι σχοινιά. Ο γύψος απορροφά τον υγρό πηλό και μένει η πέτσα. Όταν ανοίξουμε το γύψο έχουμε έτοιμο το αντικείμενο. Ο τρίτος τρόπος είναι με τη μηχανή. Βάζεις πηλό πάνω στο μηχάνημα, πατάς το κόκκινο κουμπί κι ο άξονας γυρίζει. Με το πηδάλιο ο άξονας γυρίζει πιο γρήγορα. Με τα χέρια του φαρδαίνουμε, στο στενεύουμε και δίνουμε στο αντικείμενο ότι σχήμα θέλουμε. Για να κλείσουμε το μηχάνημα πατάμε το μαύρο κουμπί. Μετά το αφήνουμε να στεγνώσει και έχουμε έτοιμο το αντικείμενο.

Μετά πήγαμε στην υφάντρα. Η υφάντρα στα παλιά χρόνια ύφαινε τα ρούχα, τα σκεπάσματα και τα χαλιά των ανθρώπων. Το εργαλείο της ήταν ο αργαλειός. Ο αργαλειός είχε πολλές κλωστές και διάφορα εξαρτήματα όπως το χτένι και τη σαίτα. Η σαίτα περνούσε ανάμεσα απ' τα νήματα κι έτσι γινόταν τα υφαντά. Δίπλα από τον αργαλειό υπήρχε η ανέμη με την οποία μάζευαν το νήμα σε κουβαράκια. Ύστερα μπήκαμε στο λεωφορείο και πήγαμε στον Ιππικό Όμιλο.

Εκεί επισκεφθήκαμε πεταλωτή που ήταν και σαμαράς. Εκεί μας έδειξε ένα άλογο. Πρώτα μας έδειξε πώς το καθαρίζουμε. Πρώτα με το ξυστρί το έξιυνε και μετά με το σφουγγάρι το καθαρίζει. Ύστερα μας έδειξε τη σέλα και πώς το σελώνουμε. Πρώτα έδεσε τη σέλα με τη γραβάτα (λουρί) και μετά με ένα άλλο λουρί, τον αναβολέα, που είχε δύο σιδεράκια και ανέβηκε πάνω στο άλογο. Η σέλα είναι από δέρμα. Μετά μας έδειξε πώς πεταλώνουν. Πρώτα κόβουν τα νύχια του αλόγου (οπλές) με δύο τανάλιες κι ένα μαχαίρι. Μετά λιμάρουν τις οπλές με τη λίμα. Ύστερα καρφώνουν τα πέταλα με το σφυρί και με ειδικά καρφιά. Τα καρφιά είναι τετράγωνα και μυτερά.

Μετά κάναμε στάση, βγήκαμε φωτογραφία και φύγαμε.

Ο μυλωνάς και ο καλικάντζαρος

Μία φορά ένας μυλωνάς είχε ωραία φωτιά με κάρβουνα στο μύλο του και έψηνε μία σούβλα κρέας. Εκεί που γύριζε τη σούβλα του, βλέπει στην άλλη μεριά έναν καλικάντζαρο και γύριζε μία σούβλα με βατράχους! Δεν του μίλησε διόλου. Ύστερα από λίγο τον ρωτά ο καλικάντζαρος πώς τον λένε:

- Εαυτό με λένε, του λέει ο μυλωνάς.

Εκεί που γύριζε τη σούβλα και το κρέας ήταν ροδοκόκκινο και μοσχομύριζε, ο καλικάντζαρος βάζει τη δική του σούβλα με τους βατράχους πάνω στο κρέας.

Πατ ! δεν αργεί ο μυλωνάς και του φέρνει μία με ένα αναμμένο δαυλί και, καθώς ο καλικάντζαρος ήταν γυμνός, τον κατάκαψε !

Φωνές και κακό ο καλικάντζαρος !

- Βοηθάτε, αδέρφια, γιατί μ' έκαψαν !

- Βρε, ποιος σ' έκαψε; του λέγουν οι άλλοι καλικάντζαροι απ' έξω.
- Ο Εαυτός μ' έκαψε, τους λέει εκείνος από μέσα.
- Αμ σαν κήκες από τον εαυτό σου, τί σκούζεις έτσι;

Και έτσι την έπαθε ο καλός σου καλικάντζαρος, γιατί ο μυλωνάς φάνηκε εξυπνότερός του.

Τα δύο ανθρωπάκια κι ο τσαγκάρης

Ήταν μία φορά κι έναν καιρό ένας τσαγκάρης αλλά κακότυχος. Έτσι σιγά-σιγά φτώχυνε και δεν του έμεινε παρά μόνο ένα κομματάκι δέρμα για να φτιάξει ένα ζευγάρι παπούτσια. Από βραδύς λοιπόν έκοψε το δέρμα για να το 'χει έτοιμο το πρωί, έκανε την προσευχή του και χωρίς να παραπονεθεί για την ατυχία του αποκοιμήθηκε.

Το πρωί όμως σαν ξύπνησε, βρήκε πάνω στο τραπέζι ένα ζευγάρι ομορφοδουλεμένα παπούτσια καμωμένα απ' το δέρμα που είχε απομείνει. Σάστισε, μα όσο κι αν σκέφτηκε, δεν κατάφερε να εξηγήσει ποιος έκανε τα όμορφα αυτά παπούτσια.

Αμέσως τα έβαλε στη βιτρίνα του μαγαζιού του, και ο πρώτος που πέρασε τ' αγόρασε και μάλιστα τ' ακριβοπλήρωσε, γιατί ήταν ωραία δουλεμένα.

Αμέσως ο φτωχός τσαγκάρης, μια που είχε χρήματα, αγόρασε πετσά για δύο ζευγάρια παπούτσια. Τα έκοψε αποβραδύς, λογαριάζοντας ν' αρχίσει το πρωί το δούλεμά τους, έκανε την προσευχή του κι έπεσε να κοιμηθεί.

Μα όταν ξύπνησε το πρωί, βρήκε και τα δύο ζευγάρια παπούτσια έτοιμα. Τα μοσχοπούλησε κι αυτά και αγόρασε δέρμα για τέσσερα ζευγάρια.

Την άλλη μέρα πάλι τα τέσσερα ζευγάρια ήταν έτοιμα.

Το ίδιο γινόταν κάθε νύχτα. Ο τσαγκάρης έκοβε όσα ζευγάρια ήθελε και το πρωί τα' βρισκε όλα καμωμένα. Έτσι σιγά-σιγά ο φτωχός μας τσαγκάρης έγινε πολύ πλούσιος κι ευτυχισμένος άνθρωπος.

Ένα βράδυ, καθώς ο τσαγκάρης έκοβε τα δέρματα, η γυναίκα του, του είπε:

- Τι λες, καθόμαστε απόψε κρυμμένοι στη γωνία, να δούμε ποιος έρχεται και μας βοηθάει;

Αφησαν αναμμένο το λυχνάρι για να βλέπουν και περίμεναν κρυμμένοι στη γωνία. Μόλις χτύπησαν μεσάνυχτα, νάσου και πρόβαλλαν δύο μικρούτσικα ανθρωπάκια που στρώθηκαν αμέσως στη δουλειά. Ο τσαγκάρης δεν πίστευε στα μάτια του και κοίταζε τα μικρά νανάκια με απορία. Δε σταμάτησαν ούτε στιγμή, ώσπου τελείωσαν όλα τα κομμένα δέρματα και έπειτα χάθηκαν όπως είχαν έρθει.

- Όστε αυτοί οι νάνοι μας κάνανε τόσο ευτυχισμένους, είπε η γυναίκα του τσαγκάρη. Μα τότε πρέπει κι εμείς να τους δείξουμε την ευγνωμοσύνη μας. Είναι ντυμένοι στα κουρέλια και σίγουρα θα κρυώνουν μέσα στο χειμώνα. Εγώ θα τους πλέξω παντελονάκια, πουκαμισάκια, κάλτσες και παλτουδάκια και συ κάνε τους ένα ζευγάρι ωραία παπούτσια.

- Σύμφωνα, απάντησε ο άντρας και από τ' άλλο πρωί, στρώθηκαν και οι δύο στη δουλειά. Την παραμονή της

πρωτοχρονιάς ήταν όλα έτοιμα και πάνω στο τραπέζι, εκεί που κάθε βράδυ άφηναν τα κομμένα δέρματα, άφησαν τώρα και τα δώρα για τα δύο καλά ανθρωπάκια.

Έπειτα κρύφτηκαν και περίμεναν να παρουσιαστούν οι δύο νάνοι.

Μόλις χτύπησαν μεσάνυχτα, ήρθαν βιαστικά τα ανθρωπάκια και τρέξανε στο τραπέζι για ν' αρχίσουν τη δουλειά τους. Ξαφνικά όμως είδαν τα δώρα τους. Στην αρχή απόρησαν, μα γρήγορα τα συνεπήρε η χαρά.

Τα φόρεσαν και το ένα ανθρωπάκι καμάρωνε το άλλο και έλεγαν:

- Τι ωραίο πράγμα που είναι να κάνεις ευτυχισμένο τον άλλον !
Και ο άλλος να στο αναγνωρίζει και να σου το ξεπληρώνει με τόση καλοσύνη !

Έπειτα χόρεψαν, τραγούδησαν κι έφυγαν ευλογώντας τους καλούς ανθρώπους για τα δώρα που τους χάρισαν.

Δεν ξαναγύρισαν ποτέ. Όμως είχαν φέρει τόση ευτυχία στο καλό αντρόγυνο, που ό,τι άρχιζαν πρόκοβε και η χαρά ήταν πάντα μέσα στο τίμιο και ευλογημένο σπιτικό τους.

**Ο μύλος
που αποφάσισε
να μην ξαναδουλέψει**

Μία φορά κι έναν καιρό κοντά σ' ένα ποταμάκι καμάρωνε ένας ωραίος μύλος. Η δουλειά του ήταν να γυρίζει συνέχεια και να σπάζει με τις μεγάλες πέτρες του το σιτάρι και να το κάνει αλεύρι.

Οι χωρικοί, απ' όλα τα γύρω χωριά, φόρτωναν το σιτάρι στα γαϊδουράκια τους και πήγαιναν να το αλέσουν στο μύλο. Αυτό γινόταν κάθε μέρα και για πολλά χρόνια.

Μα εντελώς ξαφνικά, κάποια μέρα, ο μύλος αποφάσισε να σταματήσει αν δουλεύει.

- Αι, σκέφτηκε, βαρέθηκα να δουλεύω τόσα χρόνια. Θα σταματήσω να ξεκουραστώ κι εγώ λιγάκι.

Κι έτσι, όταν την άλλη μέρα οι χωρικοί έφεραν και πάλι το σιτάρι τους να το αλέσουν δεν άκουσαν εκείνο το τίκι-τακ, τίκι-τάκα που είχαν συνηθίσει ν' ακούνε καθημερινά.

- Μα τι έγινε; ρωτούσαν το μυλωνά. Γιατί σταμάτησε ο μύλος;

Και ο μυλωνάς που δεν ήξερε τί να τους απαντήσει, προσπαθούσε άδικα να κάνει το μύλο να δουλέψει.

Πέρασαν κάμποσες μέρες. Οι άνθρωποι άρχισαν να πεινούν, γιατί το αλεύρι τους τέλειωσε. Μα και τα ζώα το ίδιο. Δεν είχαν πίτουρα να φάνε και πεινούσαν. Τα ποντικάκια μάλιστα που ζούσαν εκεί αποφάσισαν να φύγουν μια και δεν έβρισκαν τίποτε πια που αν τρώγεται.

Όλοι τριγύριζαν λυπημένοι, κοίταζαν το μύλο, και με παράπονο μεγάλο του ψιθύριζαν:

- Γιατί μας το έκανες αυτό; γιατί;
- Πρέπει κάτι να κάνουμε, άκουσε ο μύλος μας μια μέρα, να λένε οι χωρικοί.
- Να τον γκρεμίσουμε, είπε κάποιος.

Και όλοι μαζί συμφώνησαν.

- Να τον γκρεμίσουμε. Να τον γκρεμίσουμε. Και να φτιάξουμε άλλον !

Σε λίγο ο μυλωνάς ήρθε να δοκιμάσει για τελευταία φορά το μύλο του, να δεν αν γυρίζει.

- Αφού μ' έχουν τόση ανάγκη, σκεφτόταν ο μύλος που άκουσε την απόφαση των χωρικών, γιατί να μη δουλέψω και πάλι;

Και μόλις ο μυλωνάς ακούμπησε τη μηχανή του, ο μύλος άρχισε να δουλεύει και πάλι με δύναμη. Πλημμύρισε ο τόπος από χαρούμενες φωνές. Πόσο αλλιώς φαίνονταν όλα τώρα. Όλα πήραν ζωή. Και ο μύλος που είδε και πάλι όλους τριγύρω του να χαίρονται πήρε την απόφαση:

- Δε θα σταματήσω ποτέ πια να δουλεύω αφού μπορώ να δώσω τόση χαρά σ' όλους γύρω μου.

Κι έτσι δουλεύει ακόμη ίσαμε σήμερα.

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας μιλωνός και τον έλεγαν Γαβριήλ. Γύρω στον ακρόμυλο είχε ένα αμπέλακι και τόσο φικρές ήταν, που τον έλεγαν τζατζαλό. Κι κανιό καθούντιον και μια αλεπού, που την έλεγαν κερσ-Μαριώ. Η αλεπού πήγαινε κάθε μέρα να έτρωγε απ' τ' αμπέλακι τα σταφύλια, και δεν άφηνε το Γαβριήλ ούτε μια ρώγα να φάγει. Ο Γαβριήλ το να κάρει δεν ήθελε, πόνει μια μέρα και κρύβεται πίσω απ' το μύλο, και μόλις βγίνει η κερσ-Μαριώ να φάει τα σταφύλια, την αρπάζει απ' τ' αυτιά μα τήνει σκοτώσει. Η κομημένη η κερσ-Μαριώ αρχίζει να τόνε παρακαλεί και να τόνε λέγει:

- Άγιον, κυρ Γαβριήλ, μη με σκοτώνεις και πολλά καλά θα δεις από τα μένα.

Ο μιλωνός τήνε λυπήθηκε και δεν τη σκότωσε, παρά την κράτησε μέσα στο μύλο και τον έκαρνε δουλετός. Μια μέρα λέει στο Γαβριήλ:

- Κύρ Γαβριήλ, άκουσέ με, τι θα σε πω, μήπως σε βρίσκουνται πίσω κάποια δυο φλουριά;

- Κύρ δυο φλουριά της μόνος μου.

- Άντι γω τόσα ήθελα, λέγει η κερσ-Μαριώ.

Κι έτσι βγαίνει ο μιλωνός και τον αφήνει να φύγει.

Κι έτσι βγαίνει ο μιλωνός και τον αφήνει να φύγει.

Κι έτσι βγαίνει ο μιλωνός και τον αφήνει να φύγει.

Ο Γαβριήλ ο μυλωνάς και η κερα-Μαριώ

Μία φορά κι έναν καιρό ήταν ένας μυλωνάς και τον έλεγαν Γαβριήλ. Γύρω στον ανεμόμυλο είχε ένα αμπελάκι και τόσο φτωχός ήταν, που τον έλεγαν τζατζαλά.* Κει κοντά κάθουνταν και μια αλεπού, που την έλεγαν κερα-Μαριώ. Η αλεπού πήγαινε κάθε μέρα κι έτρωγε απ' τ' αμπελάκι τα σταφύλια, και δεν άφηνε το Γαβριήλ ούτε μια ρώγα να φάγει. Ο Γαβριήλ το να κάμει δεν ήξερε, πιάνει μια μέρα και κρύβεται πίσω απ' το μύλο, και μόλις βγήκε η κερα-Μαριώ να φάγει τα σταφύλια, την αρπάζει απ' τ' αυτιά μα τήνε σκοτώσει. Η καημένη η κερα-Μαριώ άρχισε να τότε παρακαλεί και να τότε λέγει:

- Αμάν, κυρ Γαβριήλ, μη με σκοτώνεις και πολλά καλά θα δεις 'πο τα μένα.

Ο μυλωνάς τήνε λυπήθηκε και δεν τη σκότωσε, παρά την κράτησε μέσα στο μύλο και τον έκαμνε δουλειές. Μια μέρα λέει στο Γαβριήλ:

- Κυρ Γαβριήλ, άκουσέ με, τι θα σε πω, μήπως σε βρίσκουνται τίποτε κάνα δυο φλουριά;

- Έχω δυο φλουριά της μάνας μου.

- Και γω τόσα ήθελα, λέγει η κερα-Μαριώ.

* τζατζαλάς = κουρελιάρης

Την άλλη μέρα η κερα-Μαριώ μια και δυο ίσια στου βασιλέ το παλάτι, χτυπάει την πόρτα.

Ανοίγει η δούλα:

- Τι θέλεις, κερα-Μαριώ;
- Ήρτα να σας αγγαρέψω, μήπως και σας βρίσκεται κάνα κόσκινο, που κοσκινίζουν τα φλουριά. Δουλεύω σ' ένα αφεντικό πολύ πλούσιο και θέλει να κοσκινίσω και δεν έχει κόσκινο.
- Πως, είπαν οι δούλες, όσα θέλεις, μόνε ποιο μπόγι θέλεις;
- Έχουμε μπόγια-μπόγια.
- Να με δώστε το κόσκινο που κοσκινίζουν τα μικρά φλουριά, είπε η κερα-Μαριώ.
- Οι δούλες είπαν αναμεταξύ τους:
- Ας αλείψουμε λιγάκι μέλι από κάτ' το κόσκινο, κι ίσως κολλήσει και σε μας τίποτε.

Το παίρνει το κόσκινο η αλεπού, μια και δυο στο μυλωνά. Βλέπει κάτ' απ' το κόσκινο μέλι, κατάλαβε πως τ'ο κάμαν οι δούλες. Κολνάει το φλουράκι και το πάει πίσω στο παλάτι του βασιλέ. Χτυπάει την πόρτα, ανοίγει η δούλα.

- Ευχαριστώ πολύ, λέγει η αλεπού, μόνε κοπέλα μ', σε παρακαλώ πολύ, να με δώσετε το κόσκινο που κοσκινίζετε τα μεγάλα φλουριά.
- Να το δώσουμε, είπαν οι δούλες ολόχαρες.

Κι αλείφουν μέλι για να κολλήσει το φλουρί κι είπαν αναμεταξύ τους:

- Δεν είδαμε στο άλλο κόσκινο, κόλλησε τίποτε;

Γυρίζει το κόσκινο η δούλα απ' την ανάποδη, τι να δει: ένα φλουρί κολλημένο, η χαρά της δε λέγεται.

Παίρνει πάλε η αλεπού το κόσκινο και πάει στο μύλο.

- Κυρ Γαβριήλ, δώσ' με και τ' άλλο φλουρί να κάμω την τέχνη μ'.

Παίρνει το φλουρί και το κολνάει πάλε κάτ' στο κόσκινο και το πάει στο παλάτι. Χτυπάει την πόρτα, την ανοίγει η δούλα.

- Ευχαριστώ τις κοπέλες μου, λέγει η κερα-Μαριώ, μόνε θα σας έλεγα κατιτί, το αφεντικό μου, που δουλεύω, είναι πολύ καλό παιδί και πάρα πολύ πλούσιος και θέλει κάνα καλό κορίτσι να παντρευτεί. Μήπως ξέρετε σεις κανένα που το ταιριάζει; Δεν ξέρετε τι εμορφιές και τι λεβεντιές έχει !

Άμα τ' ακούσανε οι δούλες, τρέχουνε απάν' και το λένε στο βασιλέ. Ο βασιλές είχε μια κόρη πολύ όμορφη και ήθελε να τήνε παντρέψει, και σαν να τον ήρθε στο λογαριασμό. Βγαίνει έξω και λέγει την αλεπού:

- Δε με κάμνεις τη χάρη, κερα-Μαριώ, να τον φέρεις εδώ να τόνε διώ και γω;

- Το θέλημά σου, αφέντη βασιλέ, σήμερα είναι Σαββάτο, την Τετάρτη θα τόνε φέρω.

Βγαίνει η αλεπού έξω από την πόρτα και συλλογίζεται τι να κάμει, γιατί ο γαμπρός ούτε παντελόνι δεν είχε να φορέσει. Πάει στο μύλο και τα λέει όλα στο μυλωνά:

- Δεν ξέρεις, κυρ Γαβριήλ, τι δουλειά σκάρωσα, θα πάρεις τη βασιλοπούλα, και καθόλου να μη μιλείς.

Ο καημένος ο μυλωνάς, τι να πει; Και το' ριξε στο γέλιο. Η αλεπού, όσο περνούσαν οι μέρες κι έφθανε η Τετάρτη, δεν ήξερε τι ψευτιά να σκαρώσει, όσο που τα κατάφερε. Πιάνει και δένει ένα μεγάλο κλαδί πίσω απ' την ουρά της, και πάει αντίκρυ στου βασιλέ του παλάτι, κάμποσο μακριά, σ' ένα χωράφι άσπαρτο όλο τεζέκες* και γυρίζει γλήγορα και σηκώνει μια σκόνη σαν καπνό. Απ' το παλάτι του βασιλέ φαίνονταν κι έλεγαν αναμεταξύ τους:

- Διέστε, έρχεται ο γαμπρός, σκόνη σήκωσαν τ' αμάξια, θα είναι πολλά.

Σ' αυτό το μεταξύ, χτυπάει η πόρτα, τρέχουνε οι δούλες ν' ανοίξουν, τι να διούνε; Την αλεπού!

- Που 'ναι ο γαμπρός, κερα-Μαριώ; τήνε ρωτούν.
- Άσ' τα, κοπέλες μου, που να σας τα πω, τι επάθαμε στο δρόμο. Μας έπιασαν κλέφτες και μας ξεγύμνωσαν κι άφησαν το γαμπρό χωρίς ρούχα και παράδες κι ήρθα να σας το πω, να διούμε το θα γένει.

Ανεβαίνουν απάν' οι δούλες, το λένε στο βασιλέ. Φωνάζει ο βασιλές απάν' την κερά-Μαριώ και τη λέγει:

* τεζέκες = βόλοι από χύμα

-Περαστικά, κερα-Μαριώ.

Τι να σε πω, κυρ βασιλέ, είμαι καταφαρμακωμένη, αυτό κι αυτό πάθαμε.

Ο βασιλές με τα γέλια τη λέγει:

- Γι' αυτό στεναχοριέσαι, κερα-Μαριώ; Παράδες να θέλεις, όσες θέλεις. Ανοίγει ο βασιλές μια κάσα και βγάζει έναν τουρβά γεμάτο και τον δίνει την κερα-Μαριώ.

Η κερα-Μαριώ η πονηρή απ' τη χαρά της δεν ήξερε τι να κάμει. Παίρνει τον τουρβά τα φλουριά, μια και δυο στο μυλωνά και τον λέγει:

- Σήκω, κοιμήθηκες φτωχός και σηκώθηκες πλούσιος ! Μπρος, πορπάταγε και μη μιλάς καθόλου.

Τον παίρνει η αλεπού, τον χώνει σ' ένα μαγαζί και τον ντύνει απ' τα νύχια ως την κορφή καθαυτό γαμπρό, και τον πάει στο παλάτι. Σ' όλο το δρόμο τον έδινε ορμήνειες:

- Μόλις θα πάμε στο παλάτι και θα μας ανοίξουν, να κάμεις σ' όλους ένα σχήμα, και κατόπι να φιλήσεις του βασιλέ του χέρι. Και όταν σε μιλεί ο βασιλές, συ να μη μιλάς πολλά, να μην ντροπιαστούμε.

Ο μυλωνάς, όπως τον είπε η αλεπού, όλα κατά γράμμα. Μόλις μπήκαν στο παλάτι, σ' όλους έκαμε από ένα σχήμα, φιλεί το χέρι του βασιλέ. Ο βασιλές ολόχαρος παίρνει τη βασιλοπούλα απ' το χέρι και την παρουσιάζει στο γαμπρό. Η βασιλοπούλα, σαν τον είδε, τον άρεσε, και κάμνει γάμο σαράντα μέρες και σαράντα

νύχτες. Η κερα-Μαριώ ήταν στα μέσα και στα έξω, κι ο Γαβριήλ ο τζατζαλάς έγινε βασιλιάς. Ήμouνα κι εγώ εκεί μ' ένα κόκκινο βρακί.